

Guerlain Parfumerie française de Luxe

Le monde élégant et fashionable de Paris se sert :
Eau de Cologne Impériale, sapeoti, savon spécial;
Crème de Fraîche et Poudre de Cypris pour le teint;
Extraits pour le mouchoir et le vaporisateur Jicky, Belle France, Alcoolat de Noix pour les cheveux.

15, RUE DE LA PAIX, PARIS

Páris 1889. **Kitüntetve** Brüsszel 1891.
Genf 1889. Bécs 1891.
1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.

Egyetememes gyomorpor

Barella P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse 220, a franciaországi orvosi társulatok tagja. Orvosiilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sikeres, még idült gyomorbetegségek is. Szállít próbára ingyen, csupán a viteldij megtérítése mellett, berlini főraktárból.

Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60
Raktár:
Budapesten: Török József gyógysz.
király-utca 12. szám. 6962

Váljunk el

az eddig használt értéktelen szerekől. Köhögésnél, rekedtségél, a torok és légzési szervek minden zavarainál teljes biztonságga hatnak

EGGER MELLPASZTILLÁI.
Ezrekre menő hálairatok rendelkezésre.
Egy doboz ára 50 kr. egy forint. Próbadoz 25 kr.
Kaphatók minden gyógyszerárban. — Főraktár:
Egger-féle gyógyszerár a «Nadorhoz»
Budapest, Váci-körút 17. 6168

Főiskolai **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált
lgasz. orvos. **gyógyszereit**

Vérképző labdacok, rózsaszínre cukrozva: vérszegénység, nyak, szájköcsök, gyengélkedés, görvélgyökörök, lástalan tüdőbetegségek legjobb gyógyszere. 1 üveg ára 1 frt 80 kr.
Hurut labdacok, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut, kórház, hidegjelés, malária, gyümölcsök ellen legkiválóbb! 1 üveg éjszánként cukrozott labdacok ára 1 frt 80 kr.
Női betegségek ellen leghatásosabb gyógyszer az **IRRI-GALO FOR** 1 doboz 1 forint 80 kr.
Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájvíz helyett! Kiváló szivere a ragályos torokbetegségek is! Ára 60 krajczár.
A Purpurin Crème arca- és kékenedések meglepő hatása van! 5 nap alatt az arcról minden foltot eltávolít a bárszínűvé varázsolja. 1 tégely 1 frt 80 kr.
Kaphatók a készítőnél:
TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
Sárospatakon. 6839
Főraktár Budapesten: Török József gyógyszerárban, Király-utca. Dr. Budy Emil gyógyszerárban, Városház-tér. Minden drogauzetben és gyógyszerárban kaphatók.

FÖLDVÁRY IMRE

férfitárat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherzeg-utca 11. sz., a postá mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Telefon. **Árjegyek bérmentve.**
Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek. 6919

A ki hangszert, hűrt vagy hangszerkelléket és ezekhez hasonlót akar venni, forduljon bizalomteljesen a régi jóhírnevű és világszerte ismeretes gyárüzéghöz:

A. OSMANEK

in Schönbach bei Eger
in Böhmen. 6880

A gyárból mint első forrásból mindenki legjobban és legolcsóbban fog vásárolni. Kérjenek nagy képes árjegyeket vagy ajánlatokat, melyek ingyen és bérmentve megküldetnek.

Bilz természeti gyógyintézete

Sanatorium
Dresden-Radebeul, (Sémetország)

Két intézeti orvos. Őszi és téli gyógykezelésre különösen alkalmas. Egyike Németország legújabb és le. szabb term. gyógyintézeteinek. Kedvező gyógyeredmények női betegségek, ideg-, gyomor-, tüdő-, bőr- és nemibajoknál, asthma, rheuma, kövérzés, vérszegénység stb.-nél. Leírás német, orosz, angol, francia, magyar nyelven. Képekkel illusztrálva. 10 márká. Bilz kiad. Lipsze és minden könyvker. 6936

Szalongarniturákat

követlenül a kárpitosnál kell rendelni, erre alkalmat nyújt üzletem kiválóan szolid és finom kivitelű nagy választéka, miután magam vagyok készítője, olcsó áron adom. Szalonom látogatását tisztelettel kérem. 6911.

Karner József

kárpitosmester
IV., Ferenciek bazára
I. em., a bazárban.

„Toronyórák“

palota, laktanya, gyári órákat, villanyórákat, 6835
legelőnyösebben rendezte
Mayer Károly L.
I. m. állami kedvezm. gép-áruháza
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyek, költségjegyz. bérn.

Ujdonságok báliszövegekben

Égymint mindenféle minőségű fekete, fehér és színes selemelműben gazai gyári áron a valódiság-ja tartósságért való jóállítás mellett méterként 30 krtól 12 frtig portó- és vámmentesen házhoz szállítottatnak. A legjobb, közvetlen megrendelés forrás magánok számára. Ezer meg ezer elismerő írat. Minták franko. Svájcba a leveleporto kétszerese.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
selemkelme-gyárak szövetsége Zürich. 6930
Spanyol kir. udvari szállító. Spanyol kir. udvari szállító.

Molnár és Trill új szerkezetű kórkepe, a Pokol.

Az emberi fantázia legnagyobb alkotása Dante Pokla a városligeti fasor végén kórkepe alakjában látható. Ez a kórkepe merőben új beosztású látványosság.

- Fő részei:
1. A Jellók átkelése az Acheronon.
 2. A labogó lelkek.
 3. A tekezők és fősvények hegye.
 4. Dis vár. Az izzó torony.
 5. Az ember-fák erdeje.
 6. A vérforrás.
 7. A tűzseb.
 8. Az égő lábak mezeje.
 9. Az ostorozottak.
 10. Az aranyosuhás barátok körmenete.
 11. A mézvárás.
 12. A kigyók földje.
 13. A jegyvilág.

Megszámlálhatatlan sokaság. Alomvilági tájak Soha eddig nem látható színházak. A világnak egyetlen, áttekinthető színekkel és szabad alakokkal szerkesztett kórkepe. Látható reggel 9 óráig egész nap a király-utcai fasor végén, szemben a kiállítás második főkapujával.
Belépjő díj 50 kr.

A Városligetbe menő villamos kocsik, omnibuszok és lóvonatu kocsik megállóhelye.
A Pokol Gárdonyi G. fordításában a kórkepephől vett képekkel illusztrálva minden könyvkereskedésben kapható. Ára 50 kr.
A nap változó világossága szerint változó színházak! A tüneményes festészetnek legnagyobb és egész világon egyedül álló alkotása. 6811.

A világ legnagyobb csatakepe. Kosziuskó győzelme Raczlawiczánál.

STYKA és KOSSÁK lengyel festőművészek óriási kórkepe a városligetben Aréna-út. Reggel 8 óráig nyitva. Este villamos világítás. Villamos vasút végállomása. Belépti díj 1 korona. 6816

VASÁRNAPI UJSÁG

46. SZÁM. 1896. BUDAPEST, NOVEMBER 15. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetés feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | félre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt | félre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5. — | félre — 2.50 Kiszámlázott előfizetésekre a postai postai megkötözött viteldij is csatolandó.

BÁRÓ DÁNIEL ERNŐ.

AZ IMMÁR véget ért ezredévi kiállítás emlékével elváhatatlan kapcsolatban fognak maradni azon férfiak nevei is, a kik a nagy művet létrehozták, szellemi és anyagi munkájukkal megvalósították s oly világra szóló sikerűvé tették. Elismeréssel adozik nekik az egész közvélemény, de elismeréssel jutalmazza őket a király is, ki a magyar nemzet e békés diadalában saját koronája fényének gyarapodását látja. A királyi elismerés külső jeleinek osztogatását általában tetszéssel fogadta a közvélemény, de a kitüntetések hosszú sorában talán egyet sem fogadtak osztatlanabb helyesléssel, mint a

kiállítás volt elnökeét, **Dániel Ernő** kereskedelemügyi miniszterét, kinek ő felsége «a közügyek és főleg az ezredévi országos kiállítás rendezése körül szerzett kiváló érdemei elismerésül a magyar bárói méltóságot s az örökös főrendiházi tagság jogát» adományozta. Nagy megtisztelése ez a közügyek buzgó bajnokának és az erényetlen munkásság szerencsés kezű férfinak, ki miniszteri tárczáját olyan előzők után, mint Baross Gábor és Lukács Béla, akkor vette át, a mikor a kereskedelemügyi terén a legnehezebb politikai feladatok vártak megoldásra, s egyszersmind akkor állott az országos kiállítás élére, mikor a szervezés munkája még csak a végrehajtás küszöbéig jutott. Egyszerre elvállalt kettős feladatának nagyságát csak az méltá-

nyolhatja kellőleg, a ki személyes tanúja volt pihenést nem ismerő szorgalmának s mindenre kiterjedt gondosságának. Pedig a kiállításon nemcsak az ügyek ezer ágának rendezése várt rá, hanem a tömeges látogatások rendezése, valamint a különféle hazai és nemzetközi alkalmi gyűlések és kongresszusok fogadása s részben vezetése is. És ő mindenütt kitünően helyt állt s a legildomosabban teljesítette úgy elnöki, mint házigazdai kötelességét minden alkalommal, miközben fáradhatatlanul támogatta bájos neje, Cséry Szeréna, ki egyszersmind egyik buzgó létesítője és felügyelője volt a kiállítást látogató vidéki nép elhelyezésére állított szállásoknak és népkonyháknak, ezzel is gyarapítván a jótékony-ság terén eddig szerzett érdemeit.

BÁRÓ DÁNIEL ERNŐ ÉS NEJE. Koller utódi legújabb fényképi után.

MAYPOLE SOAP
ANGOL FESTŐ SZAPPAN
FEST MINDENSZINT SZINTARTÓ
SZABADALMAZVA: EGÉSZ VILÁGBAN
NEM FAKUL ÉS NEM PISZKITJA A KEZET

Nines többé szükség vegyi festészetre. Nélkülözhetetlen mi den ház tartásban. Sem a kezet, sem az edényt nem piszkítja. Legnagyobb előkelőség és takarékoság. Ez a festő szappan mos és festegyszerre. Régi ruhákat újjá varázsol. Nagyban a szappan hat tucatszós lédákban csomagolva gy vagy több színe felosztva, elárns ttati. Selyem-foulard brokát, atlasz, bársony, plüss, csipke s gyapjú-szövet festésére kiválóan ajánlható.

Mindenki otthon festhet minden színben és árnyalatban ruhát és fehérneműt TIZ PERCZ ALATT. Korszakalkotó találmány 500% megtakarítással.

MAYPOLE SOAP

ANGOL FESTŐ SZAPPAN.
Legújabb találmány házi festésre. Fest minden színben és árnyalatban.
Tizenöt perc alatt mindenki egy kevés forró vízzel és ezzel az angol festő szappannal ruhát, blúz, függönyt, ruhakendőt, selyem- és ezerna-kétyút, inget, harisnyát, gallért, selyem-szöveteket, szalagot, csipkét, atlaszt, bársonyt, strucc-tollat, hánescalapot stb. megfesthet. — A festés szintartó és el nem fakul! Minden ruhát újjá és modernre varázsol. Mőrgementes és a szövetet nem ronja. Egy darab ára 40 kr. (fekete 50 kr.), és ezzel egy női blonza is festhető.
Minden darabhoz használati utasítás van mellékelve. Szabadalmazott az egész világon!
The American and Foreign Maypole Soap Syndicate Limited LONDON.
Fő detail-elárnsítás: **WEINER MÁTYÁS**
Budapest, Andrássy-út 3. sz. alatti áruházban.
Vezérképviselő Ausztria-Magyarország, Balkn államok, Görög- és Törökországban:
SONNENSCHEN LIPÓT,
Budapest, V., Bálvány-utca 5. 6961
Mindenütt apha.ó. Egy minddarab 45 kr. (bályegi beküldése ellenében bérmentve küldetik.)

SZÉP
asszony a föld gyöngye.
Azért használjon minden hölgy:
Diana arczkenőcsőt, mely teljesen arcbőrt, legbiztosabban finomított és szepítő szer. Legjobb eredménnyel használhatik minden bőrbetegség és bőrtisztatlanság u. m.: kiütés, szepő, májfolt stb. ellen.
Egy tégely ára 50 krajczár.
Viora szépségtej. Tejszerű folyadék, elismert legkiválóbb mosdóvíz. Az arcnak szép fehér és üde színt ad és ezt puhává teszi, eltávolít és óvja minden arczisztatlanságtól. Nagyon kedvelt hölgykosmetikum.
Egy üveg ára 70 krajczár.
Ibolya kézmosópor. sonypuhaságot és szép fehér színt ad. Doboz ára 60 kr.
Használati utasítások mellékelve vannak.
Főraktár a készítőnél
SZEGHY SÁNDOR gyógyszer.
SZEGZÁRDON. 6873
Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerárban.

Dániel Ernő életéről és pályafutásáról alkalmos szerző most fölemlitenünk a következő főbb adatokat. Szamosujvár-németi Dániel Ernő 1843-ban született Eleméren, a Dániel család egyik régi fészékben Torontálme gyében. Nagy vagyonú szülői igen gondos nevelésben részesítették. Gimnáziumi tanulmányait Temesvárott végezte, azután a budapesti egyetemen a jogi tudományokban képezte ki magát. Középiskoláját mint Torontálme gyébe tisztelbeli aljegyzője 1865-ben kezdte meg; 1867-ben szolgabíróvá, 1868-ban, mikor ügyvédi oklevelét megszerezte, törvényszéki ülnökké választották. 1870-ben orsz. képviselővé lett a béga-szentgyörgyi választó-kerületben; majd 1878-ban Nagy-Becskerek, 1884-ben pedig Pancsova választotta képviselőjévé s azóta, mint a szabad-élvű párt tagja mindig, a legutóbbi választás alkalmával is e városnak egyhangúlag följárlott mandátumát fogadta el.

Mint képviselő különösen gazdasági, kereskedelmi és közlekedési ügyekkel foglalkozott. 1876-ban újja szervezte a nagybecskereki tiszai ármentesítő társulatot, mely mindjárt elnökévé is választotta. Utóbb szintén részt vett a tiszavölgyi társulat létesítésében. 1881-ben a kiskis-nagybecskereki vasutat építette, melynek igazgatósági tagja lett. Igazgatósági elnöke volt a pesti hazai első takarékpénztárnak és választmányi tagja több emberbaráti egyesületnek. Az országgyűlésnek mindig a legmunkásabb tagjai közé tartozott. Sok fontos törvényjavaslatnak ő volt az előadója. Hosszabb időn át tagja volt a delegációnak s a pénzügyi bizottságnak. Beszédeit készültség, higgadt modor és választékos előadás jellemzi. Mikor ezelőtt másfél évvel kereskedelemügyi miniszterrel s egy-szersmind az akkor már készülő kiállításnak elnökévé lett, szó volt arról, hogy az előmunkálatok fogva... Kos volta miatt egy évvel későbbre kellene halasztani a kiállítást. O azonban határozottan ellenezett minden halasztást. Rendkívüli tevékenységgel kezébe vette az ügyek vezetését és a kiállítást az eleve kitűzött időre megnyit-hatónak tette.

E mellett sok nagy műszaki alkotás fejeződött be, vagy kezdetét meg a Dániel Ernő rövid minisztersége alatt, mind olyanok, a melyek az ő tárazája hatáskörébe tartoznak. Ilyenek első sorban a Vaskapu nagyszerű szabályozási mű-veinek megnyitása, továbbá az esztergomi vasúti híd s Budapesten egy vasúti és egy közúti híd fölavatása; ugyancsak Budapesten most végzik egy újabb híd előmunkálatait, mely, mint a három előbbi is, a Duna két part-ját fogja összekötni; Tokajnál most foly a Tiszán át vezetendő nagy híd építése; egész nagy háló-zata épült ki a helyi érdekű vasútnak s tervben van a vöröstoronyi határszéli vasút építése. Ő alatta módosították a vasúti zónarendszert s ő kezdte meg kereskedelmi szerződéseink meg-újítását, és tárgyalásaival az eddigi hírek szerint tetemes kedvezményeket sikerült biztosítani számunkra.

Ime nagyjában előadva az a sokoldalú és nagy tevékenység, melynek szinte természetes következménye, hogy a királyi kegy oly fényes kitüntetésre érdemesítette.

Szamosujvár-németi báró Dániel Ernő polgári erények és érdemek alapján lépett be hazánk főúri családjai közé. Szépen jellemzi ko-runk szellemét és fölfogását, hogy az ilyen úton való emelkedést semmivel sem tekinti már ke-vésbé tiszteletre méltónak, mintha a kitüntet-tett harci vitézség révén lett volna alapítójává egy új mágnási családnak.

LUXUS-VONATON.

A vonatunk mentén egy pár neki fáradt, Szegény öreg paraszt tengerit kapálgat. Álmélkodva néznek a szálló vonatra. S az ezen utazó, — mód nélküli módon Szörnyű nagy urakra.

... Ti, jó emberek ott, egyszerűségtekben, Tudom, sok minden járt most az elmétekben; Hanem azt, fogadom, nem is gondoljátok: Hogy innen valaki milyen szeretettel Néz vissza reátok!

Szabolcska Mihály.

BORONGÁS.

A múlt emléke vissza-visszajár Szívembe, mint a költőző madár, Mely, hogya földre szállt a szürke dér, Mással keres tanyát, de visszatér. S megtépte bár a téli zord idő: A régi fészék újra rendbe jó. S új pást borítva halmot és mezőt Szeretve hívja a megerkezést.

Kicsinke fészek itt rakám meg én; Szülőtimet benne melengetem; A szív tavasza itt mosolyga rám; Édes reményim itten álmodám, S mégis olyan ridet a táj nekem, Mezője, halma puszt, idegen, Nem hí szeretve ré, mező, berek, A régi tájra rá sem ösmerek.

E fűzek árnya volt pedig tanyám, Kis csolnakom alattuk ringatám. S míg nyári szellő langy fuvalmain, Kanyargó Rába hímes partjain Zizzent a nádas, azt rebegette szánk: «Rólunk susognak» s lesve hallgatánk. Suhant a hab, madár dalolt velünk, Egy édes álom volt az életünk.

S hogy évek múltán újra itt vagyok, Lágyan susognak most is a habok; A fűzek árnya újra hívogat, Madárka zeng búbájós dalokat ... De én nem értem őket! Szótlanul, Mélázva járok, mig reám borul A csendes alkony csillagsátóra S szívembe' hang kél: bár soha ... soha ...!

Győr.

Szalay Károly.

PETŐFI BEM TÁBORÁBAN.

Ferenci Zoltán «Petőfi életrajza» című új könyvéből.

II.

Bem 1849 ápril 19-én reggel Lugoson volt; ápril 26-án már Freydorfnál állott Temesvár alatt s ide áttevén főhadiszállását, ott maradt május 6-ig. Itt történt, hogy május 3-án Petőfi «vezérkari századost» május 1-én kezdődő ranggal és illetményekkel őrnaggyá nevezte ki és továbbra is segédtisztnek hagyta. A költő ez a kinevezés a legnagyobb örömmel és hála-val töltötte el; helyzete azonban nem volt könnyű a kormányval szemben. Ugyanis szá-zadosi rangjáról fél. 16-án lemondott, ezt Mé-száros elfogadta s új kinevezése megerősítve még nem volt. Most, hogy Bem őrnaggyá ne-vezte ki, okvetlenül szükségessé vált az előbbi függő ügy elintézése is. Mindezeknél fogva Bem, el akarván különben is távolítani a költőt a megint következő véres csaták színteréről, már május 4-én levelekkel s Kossuthhoz és Klapkához ajánlatokkal ellátva Debreczenbe küldötte futári minőségben. Ajánló levelében a többek közt ezt írja Kossuthnak:

«Tegnap irt leveletem na viszi Önhöz Petőfi úr, kinek tehetségei, hazafisága s nemes jel-leme, kétségkívül eléggé ismeretesek Ön előtt. Ön küldötte őt hozzám, Kormányzó úr; s ezt melegen köszönöm, mert az ő eszméi, bátorsága és ügyessége nagy szolgálatokat tettek nekem. Most, hogy a dolgok szerencsésebb fordulatot vettek, s ő az én keze alatt jobb szolgálatokat

tehet hazájának, futárul küldöm őt Pestre, hogy vigye Önhöz sürgőnyeimet. Petőfi úrnak szükség-e lesz, hogy egy ideig, egészsége helyreállí-tása végett Pesten maradjon; s mivel úgy talá-lom, hogy szolgálatai jutalmat érdemelnek, bá-tor voltam őt őrnagynak kinevezni s kérem, legyen szives megerősíteni a kinevezést.»

A költő, ki oly elhatározással hagyta el kö-nyek közt Bemet, hogy lemond, ha kinevezését meg nem erősítik, május 4-én este Szalontára s onnan 5-én reggel, gyermekét s a dajkát Aranyék-nál hagyván, nejevel Debreczenbe utazott, hol értesülvén apja haláláról, már 7-én Pestre szá-n-dékozott menni, hogy rendbe hozza «földült család ügyeit». Május 6-án tehát jelentkezett Bem sürgőnyeivel elébb Kossuthnál, azután a helyettes hadügyminiszternél, Klapka György-nél. Kossuth, kinek, mint az előbbiekből láttuk, a Vécsey-féle ügy «végtelen sok zavart» és «roppant kellemetlenségeket» okozott, «kicsiny-lőleg» fogadta s midőn őrnagy kinevezetésé-nek megerősítéséről volt szó, Klapkához utasi-totta, ki már hivatta is. Klapka épen oly hide-gen, sőt gorombán fogadta s a kihallgatás to-vább tartott egy óránál, mely kivált a Bem levele körül forgott.

— Ki tette közzé Bem tábornok levelét a Vécsey tábornok ügyében a «Honvéd» című lapban? Kérdé Klapka.

— Én.

— S hogy merte azt tenni?

— Mert parancsom volt rá.

— S ki parancsolta?

— Bem tábornok.

— Az nem igaz!

— De igaz, miniszter ur, én nem szoktam hazudni, sem önnök, sem senki másnak a vi-lágon.

— De mindenki azt állítja, hogy ön azt a le-velet csak magától közölte, a nélkül, hogy Bem tábornoktól parancsa lett volna rá.

— Tehetek én arról, a mit az utczán fe-csegnek?

— Debreczenben marad ön, mig e tárgyban a Bem tábornok válasza megerkezik.

— Szivesen itt maradnék, de fontos dolgaim vannak Pesten s holnap oda kell utaznom. Azt hiszem, elég, ha becsültszavamot adom ...

— Az nem elég! — stb. stb.*

A beszélgetés folyamán Klapka szemére hányta azt is a költőnek, hogy nincs érzéke az alárendeltség, a katonánál szükségessé önmegta-gadás iránt, hogy a journalistaság nem fér össze állásával, hogy még új századosi kinevez-tése sincs megerősítve, annál kevésbbé van joga őrnagy ranghoz és öltözethez. Mindezek miatt, Petőfi még az nap «őrnagy rangjáról megromlott egészsége következtében hivatalo-san lemondott». Lemondását Klapka tüstént elfogadta, de határozatát nem adathatta át, mert a költő május 7-én Debreczenből Pestre távozott, hová Görgeynek is izenetet hozott Bemtől.

Ütközben a költő Szolnokról május 8-án le-velet irt Klapkának már mint polgár, melyben szemrehányásokat tesz neki s kijelenti, hogy a köztük történeteket csak az esetben nem viszi a nyilvánosság elé, ha őrnaggyá való kinevezte-tését hivatalosan is megerősítették és közlésezi Klapka. A költő e kívánsága nem teljesült ugyan, de később Bem visszahelyezte őrnagy rangjába.

Petőfinek Orlayhoz irt leveleiből megtudha-tunk egy pár adatot arról, hogy midőn katonává lett, miként gondoskodott szüleiről. Okt. 18-án irt levelében megkéri, hogy ha legényt fogad, segítsen anyjának, fűtessen vele, hordasson vizet, fát. Ellátta szüleit egyszerűsével, a meny-nyire lehetett, pénzzel is és lakást fogadott szá-mukra. «Szüleimet ezerszer tisztetem, csóko-lom, — írja nov. 3-dikáról, — ha fogyófelben lesz a pénzök, tüstént írjanak, hogy rendelkez-zem.» Valóban nov. 22-dikén már intézkedik, hogy Vas Gerebennél levő írói tiszteletdíját

* E párbeszéd idéve van Petőfi francia leveléből Bemhez Pestről május 17. (Szász Károly magyar for-dításában I. «Vasárnapi Ujság» 1875. évi 2. sz.) Megjeg-yzendő, hogy épen a Petőfi által Kossuthnak hozott levél Bemtől már igazolta a költőt.

szülei kapják meg s addig is 20 pforintot küld nekik; ha meg Vas Gereben nem fizetne, azt írja Orlaynak, hogy Vörösmartyólt kérjen annyit pénzt, mennyi nekik kellene fog. Ekkor a Zöld-kert-utczában volt a két öregnek egy szobája, melyben a forradalom viharai alatt meghúzód-tak, miután a költő apja a szerencsétlen ausztriai táborozásból hazatért. Az anyja ide hordatta fiá-nak Pesten maradt bútorait s szép könyvtárát is, mely két nagy szekrényt töltött meg. A költő azt állította róla, hogy megér 5000 frtot. Innen ment apja egyszer 1849-ben nyomtatott prokla-mációkkal Debreczenbe Kossuthhoz, a ki meg-tudván, hogy Petőfi apja, 300 frtot utalványoz-tatott számára, a melyre nagyon büszke volt és sokszor emlegette: «Kossuthtól kaptam, mert megtudta, hogy én vagyok a Sándor apja». Midőn unokájok született, a két öreg öröme határtalan volt. «Szeretett gyermekeim, írja apja december 20-ról, először is csak állandó egészséget kívá-nok az Istenült szeretett Zoltánomnak és Julis-kámnak és neked, Sándorom ... Ugyan 20-kán örömben hozattam egy iteze bort, és poharat emeltem, hogy még nekem is lehet unokámról beszélni ... Zoltánom kardot kell szerezni, mert különös esztendőben született, hogy min-den kis gyermek oldalán kardot kell látnunk.» Anyja ezt tette hozzá: «Kedves szeretteim, bocsássatok meg, hogy az öreg anyni bobóságot irt. Nagy öröm lepte meg őtet, hogy megmaradt életök mind Juliskának, mind Zoltánának. Ki-vánnék addig élni, míg az ajkaimhoz szoríthat-nám és egy meleg csókkal illelném kedves un-kámát.»

Apja, midőn 1849 telén Debreczenben járt, láthatta unokáját is és «határtalan gyönyörre télt benne». «Onnan vissza ment ismét Pestre s nem sokára bekövetkezett haláláig beszédének ke-dvezés és fő tárgya volt unokája, s halálós ágán, mikor már beszélni nem tudott, karjait úgy moz-gatta, mintha kis gyermekét ringatna, ezzel akar-ván tudtára adni anyjának, hogy a kis unoká-ról gondolkodik.»*

Az öreg Petrovics 1849 márcz. 21-én typhu-sban halt meg és 23-án temették el Zöldkert-utczai lakásáról a józsefvárosi temetőbe evan-gélikus szertartás szerint. Ekkor a magára maradt anyja egy ismerősehez, Révésznéhez költözött az Erdősor 11. szám alá, hová áthordatta fia búto-raiát és könyveit is. Őt a költő még életben ta-lálta, midőn május 9-én Pestre ért; de alig találkoztak, néhány nap múlva a férje halála és fia bizonytalan sorsa miatt aggodó anyja is áldozata lett a dühöngő kholerának. Buda-romának végső napjai egyikén, május 17-én halt meg, folyton rémüldözve a borzasztó ágyúzason. Meghalt, mielőtt kis unokáját láthatta volna. Csaknem utolsó szava is az volt: «Hát én már nem láthatom az én kedves kis unokámat!» Fiai közül egyik sem volt mellette halála óráján. Sándor, nejevel a Svábhegyen tartózkodott az ostromló sereg közelében, Pista a seregnél szol-gált a 14. században. Alig izentek meg Révészék anyja halálát, a költő azonnal átjött, több át-jött az órjátróló megtrét kisebbik fiú is. A költő, kinek nevével ajkán halt meg anyja, ráborult és keservesen zokogott, majd nagy léptekkel járt fel s alá; emlékül eltett egy tincset hajából, egy darabot szemfödeléből és koporsójából.

A temetésnél a Révész-családon kívül csak ő és neje lehettek jelen, Pista szolgálaton volt. Férje mellé temették; a sir fölé a költő pár héttel utóbb kis vörös márvány követ tettetett, melynek felső részére két egymást szorító kéz van vésvé, alatta pedig aranyos betűkkel és szavak állanak: «A legszeretettebb Atya s a legszeretettebb Anya». Azért nem vésette rá a neveket, hogy a németek ki ne dobják a holta-kat. «Elég, ha mi tudjuk, kik nyugszanak ott», mondá, midőn öcsese kérdésére a feliratot gon-dolta ki. Anyja halála napján ezt írta Arany-nak: «Oly csapások érnek, melyek megsemmisítené-nek, ha csupán fiú volnék s nem férj és apa is. Alig egy hete, hogy megtudtam apám halálát, s holnap anyámat temetjük el, azt az anyát, ki én szerettem, mint soha anyát nem szeretett senki.» Ugyanekkor írta «Szüleim halálára» című költeményét.

Ekközben Arany János fogalmazói állást

* Petőfinek «Zoltán fiam életrajza hét hónapos ko-ráig».

nyervén a belügyminiszteriumban, május 24-én Debreczenbe kellett mennie. Május 23-áról ír tehát Petőfinek, hogy neje egyedül Szalontán maradjon ugyan; de mert eddigi szállását, melyben hivatalánál fogva lakott, el kell hagynia s neje talán egy szobakában fog megvonulni, Zoltánt és a dajkát tovább nem tarthatja; kéri tehát, hogy menjen irtók. Erre a költő május 25-én Szalontára utazott, honnan 27-dikéről értesítette a Debreczenben lakó Aranyt, fölkérvén arra, hogy a katonaságtól végleg megválván, Bemtől kapott lovát adassa el. «Eredj el Szentpáli té-rparancsnokhoz, s kérd meg őt szépen a nevem-ben, hogy lovam adjal el árverés utján. Légy te is az árverésen, s megmondhatod a vevőnek, hogy az a ló Bem családja volt, ő adta Petőfi-nek s Petőfi most eladja, hogy árán kenyeret vegyen magának! A pénzt vedd át s hozd föl Pestre.»

«Lovamat, — könyes szemekkel teszem e vallomást, — írja Bemnek Szalontáról, — mely annyira kedves volt előttem, mert Ön adta nekem, kénytelen vagyok eladni, hogy kenyeret vehessek magamnak, mely különben, elesvén katonai fizetésemtől, teljesen hiányoznék. Meg-vallom ezt Önnek, nem hogy Önnek elpanaszol-jam nyomoromat, hanem hogy tudassam, meny-nyire elégséges okom volt Ön drága ajándéká-nak eladására.»

Bem megkapván Petőfi e levelét, Kurz tábor-nok titkára által egy levelet íratott a költőnek, mely szerint 200 frt utiköltséget küldvén neki, újra magához hívja. Ez a levél ma már ismeret-len, de a költő válasza francia eredetijének fogalmazványja megmaradt és így szól:

Pest, 1849. jun. 20.

Tábornok úr! Ma vettem Kurz által irt leve-lét, a melylyel ön magához hívni s utiköltsé-gül 200frtot sziveskedik küldeni. Ön nemes, nemes-lelkű, mint mindég, oh drága tábornokom! s én leborulok az ön nemes és imádandó szíve előtt, (ámbr jótéteményei már is sokkal túlhaladják érdememet, ha van valami) csak arra kérem, tetézze jóságát még egygyel, bocsásson meg, hogy gyöngéd, megindító ajánlatait nem fogadom el. Ön tudja, tudnia kell, szemem forró könnyei, öntől való elválásom óráján megmon-dották Önnek, mennyire szeretem; elgondol-hatja, hogy legforróbb vágyam volna ismét önnél lehetni, mindig Ön mellett maradni, jóltevőm, atyám! De hajb, a sors úgy akarta, hogy ez tel-jességgel lehetetlen legyen; csak néhány napja, hogy teljes és örökös lemondásomat a hirlapok-ban közzé tettem; és saját szavaimnak a leg-kiáltóbb meghazudtolása lenne, ha ismét a had-seregbe lépnék.

S aztán az egyenruhát, melyben ártatlanul a legkiáltóbb bántalmakat szenvedtem, nem ölt-hetem fel ismét a nélkül, hogy dühtől el ne piruljak s erőszakosan fel fel ne szaggassam sebeimet, melyek nekem halálos fájdalmakat szereztek. Hazámát tollammal fogom szolgál-ni s nem karddal, mely talán dicsőség nélkül volt, de mocok nélkül is, a melyet kicsavartak kezemből. Én nem lehetek többé katona, főké-p azért, mert bosszúállásból jártak el ellenemben, kiszámított és nemtelen bosszúállással, a mely nem is szűnnék meg, a mig csak katona volnék, s miattam talán Önnek is kellemetlenségei vol-nának, a mért pártfogol. Ezt pedig lelkiismeretem teljes erőmből kerülőm parancsolja. Vegye hát vissza a pénzt, melyet szives volt utiköltséggül küldeni számomra; s hagyjon engem csendes visszavonultságban, a hol három dolognak élek, hogy halgatva szolgáljak hazámnak, szeressem kised családomat, s örökös és halás emlémben tartsam az Ön jótéteményeit irántam és hazám iránt. Ügyeimét tűrhetően rendbe hoztam, s majd csak megélek barátságos lábon régi pajtá-sommal — a szégyenséggel. Ha gazdaggá akar tenni, vessen olykor-olykor egy emléksugárt lelkekre: akkor elég gazdag leszek. Védje hazám ügyét s ne feledkezzék meg, oh én tábor-

nokom, arról az ifjúról, a ki Ön iránti mély tisztelete s szent szeretete érzetében így meri magát nevezni, önnök fia

Petőfi Sándor.

E levél híven rajzolja a költő ez időbeli han-gulatát, keserveit, s bizonyos az, hogy csak olyan idők vehették rá, hogy újra a hadsereg-hez menjen, melyek rá nézve minden más le-hetőséget egyszerűen kizártak, hogy pedig ek-kor, bárha csak másodsorban, épen Bem tábo-rára gondolt, ezt érzelmei eléggé megmagyará-zák. Úgy vélekedett; hogy kompromittált embe-ker számára csupán a tábor biztos; ő pedig Windischgrätz herceg körözé leírásából már 1849 februárjában sejtette sorsát, ha az oszt-rákok kezébe jut. Pesten Egressynek még azt is mondta, hogy a forradalom lezajlásával, melynek ügyét ekkor még elvesztetnek nem tartotta, végleg Erdélyben, az általa megszaltat székelyek közt telepszik meg, kikhez a társada-lom romlottsága még nem hatolt el. Ez a terv komoly volt s nejehez irt levelében júl. 29-dikéről ezt olvassuk: «Csik-Szeredának és Kézdi-Vásárhelynek gyönyörű vidéke van; Sepszi-Szentgyörgy talán még szebb. A város is jobban tetszik. Majd körülményesebben megvizsgáljuk, ha együtt utazunk be Háromszék, mint a fész-keket rakni akaró fecskék.»

Mező-Berényben, hová egy időre családostul együtt költözöködött, mégis tépelődni kezdett. Barátai, ismerősei, rokonai mind ellenezték tervét. Végre ő is hajlott beszédőkre; elhatá-rozta, hogy egyelőre legalább nem megy Er-délybe. De az oroszok előnyomulása miatt Be-rényben sem maradhatott. Így gondolt a Dam-janich főparancsnoksága alatt álló Aradra, hon-nan Radna felé még nyitva volt az út Erdély felé is. Megfogadta tehát 10 frton Csipkár Pál mező-berényi szűcsmeister fuvarost, hogy másnap vigye őt családjával Aradra, esetleg Radnára s az útra elkérte Bonyhai kényelmes ekhős sze-kerét. Orlay is vele akart menni. Ez július 17-dikén kora reggel történt. Már kocsin ültek; azonban a lovak az egyik kapuszárny behajtá-sától megvadultva, egy áttelleni magtárnak ro-hantak s a kocsi rúdját, oldalát s egy löesét el-törték. Kovácsot hívtattak s az utazás az napról elmaradván, visszatértek a szobába, hogy a sietségben félbehagyott reggelijét folytassák. Másnap, 18-dikán reggel Csipkár 5 órakor lő-gy állt; Petőfi azonban késétt az indulással. Így lett 6 óra. Ez alatt honvédekkel rakott két kocsi vágat el az ablak alatt s megáll a pia-czon. Az egyikben Egressyt pillantják meg, be-hívják s ez magával hozza Kiss Sándor ezre-dest is.

Kiss, mint Bem futárja, Szegeden járt s meg volt bízva, hogy Petőfit vigye magával. Hallván Egressytől, hogy Mező-Berényben van, érte ke-rült arra felé. Petőfi kedvetlen és habozó lett s egyelőretagadólóg válaszolt, mintha érezte volna a feje felett függő végzetet. Reggelizés közben Egressy szól:

— Es csakugyan letettél az erdélyi útról, Sándor? ... Hát aztán merre veszed utadat, ha majd szorítani találnak?

— Hát, Gábor, én azt gondolom, hogy akkor majd csak itt húzom meg magamat valahol.

— E szerint hát már én sem megyek Er-délybe, mert hiszen mit csinálnak én ott nélkül-led? — folytató Egressy.

E nógatásra mást határoz; oda szól neje-nak: — Mit mondasz Juliskám, menjünk-e?

Neje azt felelvén, hogy ő követni kész, a hová sorsa viszi, de tőle el nem marad, — ez dön-tött s így szól:

— Lásd Gábor, én nem fontolgatok sokáig. Nálam minden a pillanat szüleménye. Mire rö-g-tön határoztam magamat: még mindig jól ütött ki. Különbösen is, barátom, fátum szerint kell történnie mindennek; azért mindengy, akár fon-tolgtatunk, akár nem.

Erre legdrágább emlékeit, egy tárczában Bem leveleit, újabb költeményeinek kéziratát s egyéb ereklyéit Orlay őrizetére bízván, kiszólt a fuva-rosnak, ki hajlandó volt ugyanazon árért Vá-radra is elvinni őt s nyolcz órakor, egy szerdai napon Erdély felé indult a Petőfi-család, örökre elhagyván a költő «ábrándjainak hazáját», hogy Er-dély bérczei közt betöltse végzetét.

MÁRIA DOROTHEA FŐHERCEGNŐ ÉS FÜLÖP ORLEANSI HERCZEG ESKÜVŐJE.

A bécsi Burgnak pompásan földszített plebána-templomában fejedelmi fényvel történt esküvő föjelenetét sikerült ábrázolásban mutatja be képünk, melyet az esküvőre külön kiküldött művész munkatársunk, *Jantyk Mátyás* a helyszínen fölvev eredeti vázlata után készített el lapunk számára.

Az oltár előtt álló jegyespár az esketők hercegek szertartási beszédét hallgatja, miközben a véglegény a menyasszony újjára vonja föl a megáldott gyűrűt. Az új pár mögötti padsorokban a fejedelmi násznép szintén állva figyelmezt a szertartásra. Az első padban a király és mellette Amália portugál királyné foglal helyet. Mögöttük következnek az örömanyak: Izabella orleansi hercegnő és Klotild főhercegnő, hátrább az aostai hercegné és Mária Jozefa főhercegnő, azután Augusta főhercegnő, József főherceg, a chartresi herceg, s hátrább a többi hölgyek mögött Jenő főherceg és gr. Hunyady főszertartásmester alakjai ismerhetők föl, míg a sorokon kívül, József főhercegtől jobbra egy udvarhölgy és Fülöp herceg kíséretének egy francia főúri tagja áll, kiken kívül még számos családtag és vendég töltötte meg a templom többi részét is.

Bemutatjuk ez alkalommal Mária Dorothea főhercegnő egyik legutóbbi festményét, az ágyai emlékképét, mely az elhunyt László főherceget abban a végzetes helyzetben ábrázolja, mikor a szerencsétlen lövés után fegyverét kezéből kiejti s maga sebesülten félterdre bukik az üldözött vadmacska mellett, de abban a pillanatban megjelenik mögötte a védangyala és karjaival fölfogja az elbágyadó ifjú vadász. A szépen fogalmazott és hatásosan festett kép már rendeltetése helyén áll, hova közelebb a művész főhercegnő férjével együtt ellátogatott, hogy a hazából való távozása előtt búcsút vegyen attól a gyászos helytől, mely szülőit egy nagy reményű fiúktól, őt pedig egy forrón szeretett és felejthetetlen jó testvértől fosztotta meg.

MÁRIA DOROTHEA FŐHERCEGNŐ JOGTUDOMÁNYI TANULMÁNYAI.

Az igazi genieknek tulajdonsága a sokoldalúság, minden szép és nemes iránti érdeklődés. De a női geniek között mégis ritkaság a jogtudományok iránti fogékonyság, habár a világtörténet eléggé bizonyítja, hogy egyes nőuralkodók nagy gyakorlati jártasságot és ügyességet tanúsítottak a jogtudományban, a jogi műveltségen alapuló állami kormányzás mesterességében. Nagyszerű példát nyújt erre nézve Mária Terézia, Magyarország genialis királynője, a kinek kormányzati irataiban alapos jogi műveltséget és erős jogérzékenységet tanúsító fejtegetések maradtak ránk.

Mindez eszünkbe jut a legutóbbi fejedelmi nász alkalmából, mert Magyarországnak most is van egy jogtudós főhercegnője, a ki csak nem régiben saját óhajására alapos bevezetést nyert a jogtudományok titkaiba.

Az 1891. év tavaszán mozgalmas élet uralkodott a magyar nemzet hódoló szeretete által környezett József főherceg alsóúthi kastélyában. Ott volt akkor még Holdházy apát, a főhercegek nagyműveltségű és igaz magyar érzésű nevelője. József Ágost főherceg már elvégezvén a gymnáziumot, katonai és jogi oktatásban részesült, az oly korán elhalt László főherceg pedig az 5-ik gymnáziumi osztályt végezte. A jogi, katonai és gymnáziumi tanárokból egész kis kar képződött a főhercegi udvarnál.

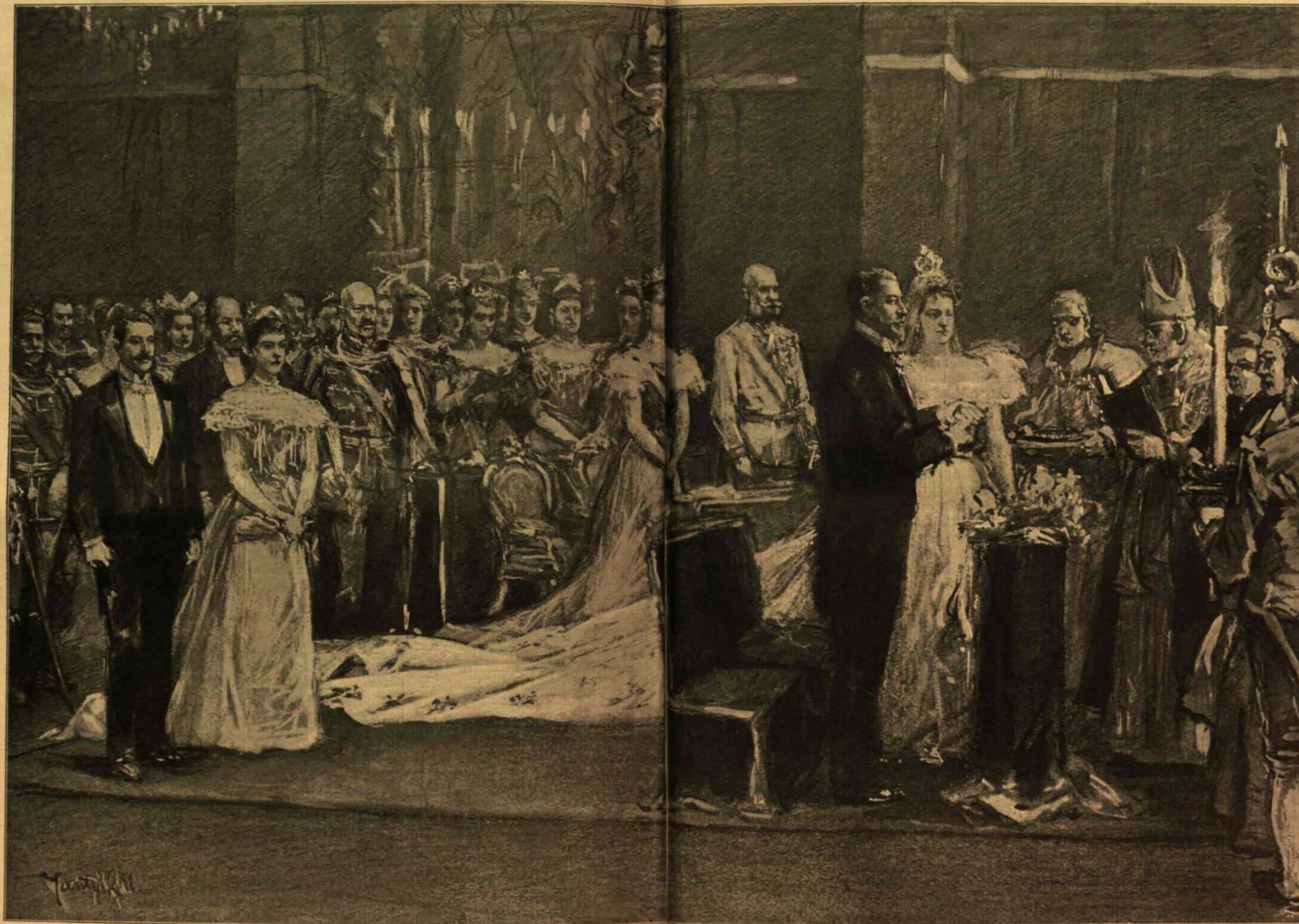
József Ágost főherceg jogi oktatását dr. Timon Ákos egyetemi tanárra bízta. A tudós tanár előadásai mindjárt kezdetben a legnagyobb mértékben fölkellették József Ágost érdeklődését és szeretetét a jogi tanulmányok iránt, fenséges családja körében mindig elra-

gadtatással beszélt a jogi előadások érdekességéről. A fiatal főhercegeknek a jogi tanulmányok iránt való ezen lelkesedése Mária Dorothea főhercegnőben is vágyat ébresztett a jogtudományok megismerésére és fenséges szülői előtt azon óhajának adott kifejezést, hogy fivérével együtt ő is jelen lehessen a jogi előadásokon. Óhaja teljesülvén, páratlan buzgalommal és érdeklődéssel hallgatta a tudós tanár előadásait, sőt időnként a fenséges szülők jelenlétében tar-

terte fel, hogy eddigi tanulmányai alapján írjon egy értekezést a királyság intézményének fejlődéséről, ezen felkérésnek készségesen eleget tett.

Alapos jogtörténeti ismeretekről tanuskodó nagybecsű értekezését emlékül tanárának ajánlkozta, a ki azt legbecsebb emlékei közt őrizi.

Hogy a fenkölt szellemű főhercegnő mily őszinte érdeklődéssel gondol vissza jogi tanulmányaira, eléggé bizonyítja azon kitüntető tény, hogy Fülöp orleansi herceggel történt egybe-

MÁRIA DOROTHEA FŐHERCEGNŐ ÉS FÜLÖP ORLEANSI HERCZEG ESKÜVŐJE. — JANTYK MÁTYÁS RAJZA.

tott colloquiumban József Ágosttal együtt mindenkor résztvevő és teljesen korrekt, alapos feleletei által tanárát is bámúlra ragadta.

Valóságos nemes, a legnemesebb értelemben vett verseny fejlődött ki nővér és fivér között, hogy midőn a colloquium ideje elérkezik, minél nagyobb készütséget tanúsítsanak s minél jobb feleletekben adjanak választ a hallottakról és tanultakról. De ezen kívül Mária Dorothea főhercegnő társalgás közben is nem egyszer nyilvánította, hogy a jogtudományok nagyon fölkellették érdeklődését, s midőn Timon tanár arra

kelése alkalmával egykori jogtanárát Timon Ákos miniszteri tanácsost és egyetemi tanárt, a saját és jegyesének arcképével ajándékozta meg ezen felirással: *„A jegyesek! 1896 november 5-ike.”*

KELET-INDIAI UTAZÁSOMBÓL.

(Delhi.)

Irtá Latinovics Géza.

A csodásan szép napok letűntek, álmoként lebegnek szemem előtt a kellemes képek, a felejthetetlen benyomások, melyeket mint hosszú

kelet-indiai útam egyedüli emlékeit féltékenyen őrzök.

A sok érdekes emlék közül kiragadok néhányat, és közrebocsátom, — talán akad rokonszellem, ki azokban élvezetet lel.

Éjszaki India egy nevezetes városán kezdem, egy olyan városan, melynek falai közt hajdan egész India sorsát intézték. A hatalmas mohamedán uralkodók székhelye volt ez — *Delhi*, a kincsek városa.

Agrából utaztunk Delhi felé, az egész út nem sok, mert a vonat néhány óra alatt Delhibe ér.

A hollókról nem is beszélek, mert ezek egész Indiában hihetetlen számban fordulnak elő.

A vonat mentén számos mohamedán síremlék tűnik fel, valamint néhány régi vár romjait láthatjuk. Mind a mohamedán uralom maradványai. A földek nagyrésze művelve van, de igen sok a buczkás, homokos terület is, a mit semmire sem lehet használni, számos tevekaravánt látunk a természetlen vidéken átvonulni — nagy, kőből vagy fából álló terheket cipelve, méltóságteles lassúsággal.

A szakaszban rajtunk kívül még három utas

Végre berobogtunk a tágas indóházba s Delhi-ben voltunk. Az állomáson künn várt egy hazánkfia, Schweiger Imre, szegedi származású fiatal ember, ki már egy év óta tapossa India földjét. Telléry hazánkfia delhii nagy üzletében volt alkalmazva. Az előtt öt évig Londonban tartózkodott, és egy ottani előkelő banknál volt jól fizetett állása, de a vágy, Indiát megismerni, nem hagyott neki nyugtot, és most itt gyűjti tapasztalatait.

Telléry már értesítette jövetelünkről, és így lakásról már gondoskodott. A «Maiden Metropolitan» szállodában volt lakásunk, mely egyike a legjobbaknak Indiában, — ezzel ugyan nem sok van mondva, de a mi sajnárgatott gyomrunknak már szüksége volt némileg élvezhető konyhára. A szálloda szinte a «bungalow» mintára épült, de legalább tiszta és tágas szobákkal, itt először találtunk ruganyos ágyakat. Véletlenül ép abban a szobában kaptam lakást, hol két évvel ez előtt Ferencz Ferdinánd főherceg volt elszállásolva. Itt találtam végre egy iparkodó managert (vendég-lőst), ki nem azon nézetből indult ki, hogy a vendég van az ő kedvéért, hanem megfordítva, mert általában így gondolkodnak az indiai managerek. Kivételkép itt, a tulajdonos, egy személyben manager is volt — iparkodó fiatal angol, — a tőkét az üzletéhez ismét csak a mi Tellérynk kölcsönözte, kamat nélkül, ki a hol csak teheti, jót tesz az érdemes arravaló emberekkel. A megérkezés délutánját pihenésre szántuk volna, ha Schweiger barátunk, csupa jó akaratból, el nem visz egy nagy gyalogsáttára. Így tehát kénytelen-kelletlen, bejártuk a város nagy részét.

Delhi 200 évvel ez előtt a hatalmas mohamedán birodalom székvárosa volt. Tehát képzelhetni a rengeteg kincset, melyet a mongol eredetű sahek összehalmoztak, kik akkor korlátlanul uralkodtak India legertermékenyebb tartományain. A sahek uralma előtt pedig Delhi több mint egy évezreden át a hindu királyok székhelye volt; és a delhii királyok a leghatalmasabbak voltak egész Indiában. Míg a mohamedánok meg nem törték erejüket, mérföldekre terjedt a régi hindu város, de most csak a romok hirdetik, hogy itt hajdan minő dicső korszak volt.

A mohamedán uralom alatt az egész város nagy, erős kőfallal volt bekerítve; a hatalmas falak még most is épségben állanak s rendkívüli nagy területet fognak be. Mindeme falak a jellegzetes rovátkás építési modort viselik magukon; a szegleteknél úgy, mint a nevezetesebb pontoknál kiugró kerek bástyák láthatók. A vár egyik oldala mellett folyik a Sumua, de most száraz időszak lévén, igen csekély a vízállás. A nagy várfalakon kívül, még egy erősség áll fenn, hol a sahek palotái és épületei láthatók. Ezek a külső várfalak szép vörös homok-kőből épültek, ép mint Agrában.

A városba tizenegy hatalmas, boltozott kapu vezet, ezeknek szomorú szerep jutott az 1856-iki «Matiny» alkalmával. A felkelők makacsul védték magukat és a kapuk előtt sok angol harcos vérzett el. Különösen a «Kasimiri» kapunál esett el sok. Nagy márvány táblára vannak följegyezve az elesett angol katonák nevei.

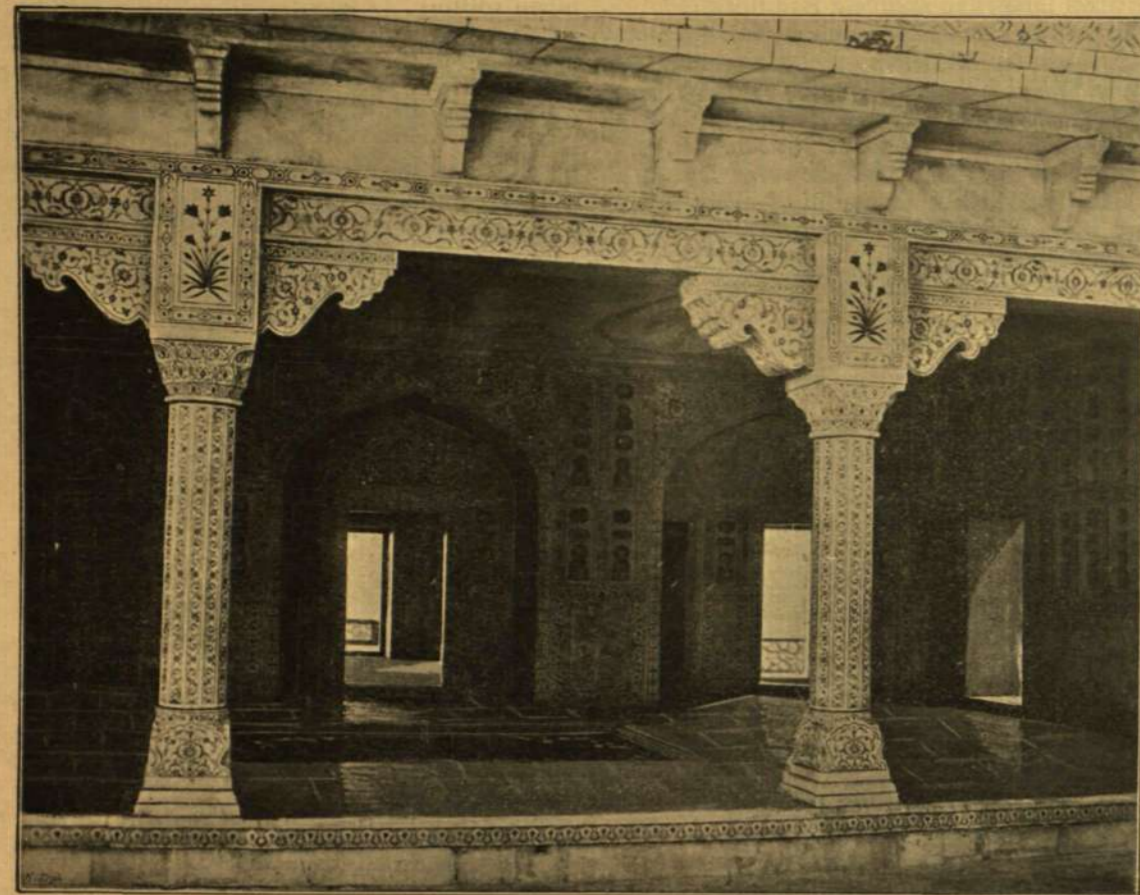
A városból kiérve, szép árnyas útra bukkantunk; mindenfelé illatos kertek és tágas «bungalow»-k.

A várfalak mellett elszálva, egy másik kapun az «agrai» kapunál ismét bemegyünk a városba. E kapu mellett fekszik Delhi legnagyobb nyilvános kertje, neve természetesen «Victoria-Garden». Igen szép és jó karban tartott kert, gyönyörű virágpázsitok, terebélyes fákkal — és a mi ritkaság Indiában — szép zöld a pázsit; de egész nap öntözik, a kulik egyre-másra hordják a bivalytömlőkben a vizet, — mert itt ez helyettesíti a vízvezetékét, lévén az ember feles számmal. Azt hiszem, ha vízvezetékét hoznának be, a sok kuli fellázadna e merénylet ellen. Kár, hogy a szép pázsiton heverésznek a piszkos hinduk s taposnak a füvet. A kertben este felé élénk kocsikörző fejlődik, az összes európai kolónia megjelenik, sőt a vagyonos hinduk is csinos fogatokban robognak végig. Sok gazdag hindu lakik Delhi-ben. Schweiger mutatott egy idős embert, kinek vagyonát hat millió rupiára becsülik. Minden nap más fogaton jelent meg s pompás tüzes lovak voltak jár-műve elé fogva. Ő maga igen értelmes kinézésű

Kényelemről bizony nem igen beszélhetni, mert a pálya csak keskenyvágyú.

A vidék nem valami érdekes, csak annyiban tér el a többitől, hogy itt mindenfelé sok vadat látunk a földeken, melyek annyira szelidek, hogy a vonat robogása sem riasztja el őket, természetesen senki sem bántja a bennszülöttek közül, és így hozzá vannak szokva az emberekhez. Szép kis özeket látunk legelni a rizsföldeken, a vonat mentén elhúzódó fákon majmok ugrálnak egyik ágról a másikra, a távirádsodronyokat pedig zöld papagályok ezrei lepik el, éktelen rikácsolást véve véghez. Néha egy keselyű csap le a földekre — zsákmányt pillantva meg-

foglalt helyet, olyan rengeteg podgyászszal, hogy valóságos akadályversenyt kellett végeznünk, míg kijuthattunk a kocsiból. A meleg valóban rékfenő volt, az izzadság patakokban folyt rólunk. A szakaszban ugyan volt egy hűsítő készülék, de biz ez nem sokat használt. Különben az a hűsítő készülék annyiból állott, hogy a két oldalon levő középső ablak helyén, egy szalma fonatú korong volt, ennek szélei, a szakasz külső oldalán elhelyezett víztartóba értek, ha az ember a korongot forgatta, a víz szétpergett rajta, és néhány percze csakugyan kellemes hűvösséget okozott, de csakhamar kiszáritotta a tikkasztó nap melege.

DELHI. — RÉSZLET A SAHOK PALOTÁJÁBÓL.

Keletindiai fénykép után.

ember, vonásai élénken emlékeztetnek egy jó módú alföldi magyar emberre. Kis dög carcosiban érdekes pár vonta magára a figyelmet. A férfi mohamedán ügyvéd, ki Londonban végezte pályáját, ott megismerkedett egy angol nővel, ki megkedvelte emberünket s áttért a mohamedán hitre és nevévé lett. Azonban több nő nem tűr maga körül. Ezen lépését az angolok nem bocsátják meg, a társaságba nem fogadják be. A mi a dologban érdekes, a férfi nem is rendelkezik vagyonnal.

A Viktoria-kert közepén áll a múzeum, egy egyszerű földszintes épület. Alaposan család-tam, midőn megtekinttem. Feltételeztem, hogy érdekes régiségek lehetnek a régi hindu és mohamedán időkben, de bizony mindössze néhány töredék van ott — hindu templomokból. Nehány rossz olajfestésű kép, porcellán tárgyak, rozslú kitömött állatok, — ez az egész. Az érdekes régiségeket mind átvitték Londonba — a British múzeum számára.

A kertből kiérve, a «Native» negyed főutcáján haladunk át, hol egyuttal a bazárok is vannak, az úgynevezett «Chandi Chork». Eleven forgalom bontakozik ez uton, alig lehet kitérni a siető népek. Az utca mindkét oldalán hosszú kővályuk, hol a hinduk végzik a mosakodást, — nem zavartatják magukat, minden tartózkodás nélkül fürdenek, nők, férfiak, gyermekek. A sok boltos megrohanja az idegent, és leverik lábáról, ha nem vigyáz, mindenki be akarja erővel cipelni boltjába. Csakis erővel botúttal lehet őket mérsékeltre bírni. Az utca egyik helyén érdekes jelenetet látunk, egy amerikai hittérítő tart ott keneteljes beszédet, a hindu nép körül fogja és hangos nevetéssel fogadja annak élénk taglejtésekkel kísért előadását. Természetesen kevesen értik az angol szónoklást, de ha értenek sem fogna rajtuk. Sok helyen láttunk hasonló jeleneteket — az eredmény mindenféle ugyanaz.

A «Chandi Chork» igen hosszú egyenes utca, mely egész az európai negyedig terjed.

Az európai negyed itt is, külön kerttel körülvett házakból áll, úgy szólván utca nincsen is, hanem csak a kerítések falai képezik az utcát. Több iskola- és misszió-épület látható, csinos, egyszerű modorban építve. A pályaház átellenében hosszú köépület van, mely végig egy-szobás lakásokból áll. Itt a keresztültávozó vagyon-talan hinduk kapnak lakást; a szállásuk közös adakozásból épült. Az estebédnél ismét kellemetlen meglepetés várt, a közös asztal körül jobbra nők foglaltak helyet; de Uram Isten, minő nők; a legfiatalabb 50 éves lehetett. Határozottan balszerencsénk volt e tekintetben,

mert még szép angol nővel nem igen jöttünk össze.

Az asztalfőn a delhi rendőrfőnök ült, egy elhízott angol gentleman, kinek egész lényéről minden egyebet lehetett leolvasni, mint az erélyt; de hisz talán azért tették ide. Másnap reggel a nevezetességeket tekintettük meg. Schweiger magával hozta Telléry egy régi hindu szolgáját, ki az előtt idegen-vezető volt és így jól kiismerte magát. Eredeti ember volt «Bashsheisha» nevezetű. Azt hitte, mi is angol vagy amerikai turisták vagyunk, kik minden apró szemétdombot megnéznek. Nagyon sértve érezte magát vezetői büszkeségében, midőn kijelentették, hogy ne vigyen minden apró-cseprő helyre, mert nem érdekel bennünket.

A sahook palotáját vettük legelőször is szemügyre, mely a belső várban fekszik. Most már csak egyes részei állanak, nagyjából egészen eltűnt a föld színéről, helyette kaszárnyák láthatók az angol csapatok számára. A belső vár annyiban különbözik az agraitól, hogy nem ke-rek, hanem négyszögletes. Nagy boltos kapu át jutunk a vár belsejébe; a kapu alatt a «Pund-sab» bensülött ezredből egy katona áll őrt, bennünket megpillantva, fegyverével tisztelg. Ezen tisztelgés minden európaiat megillet Delhi-ben; az 1856-iki lázadás óta áll fenn ez az intézkedés. A lázadás emlékére az is érvényben áll, hogy a vár belső udvarába bensülöttnök nem szabad belépniök.

A várban egy angol őrmester fogad és mutatja a nevezetességeket. Először is a nagy «Durbar» (kihallgatási) teremhez vezet. Egy nagy nyitott csarnok ez — a boltoszat hatalmas oszlopok tartják, — melyeket felette szép ívezetek kötnek össze. Az anyag még bámulatosabb, mert az egész mind tiszta fehér márvány. Azonban itt nem berakott ékkövek díszítik a mennyezetet és az oszlopokat, mint Agrában, hanem az egész gyönyörű freskókkal és aranyozásokkal volt tele. Virág-csoportokat és arabeskeket ábrázoltak, remek szép és élénk színekben, a minőket most senki sem képes előállítani. Hiszen midőn a walesi herceg itt járt, a hiányokat pótolni akarták, de az új freskók nyomába sem léphetnek a réginek. Az aranyozások pedig most is úgy fennmaradtak, mintha csak nem rég készültek volna.

A régi pompás palotából már csak néhány terem maradt fenn. A terem szinte ama pompás ékkő mozaikkal voltak kirakva, melyeket Agrában bálum az idegen, azonban barbár kezek itt is kiszétké az értékeseket és helyeik most tisen állanak. Az őrmester előtt gyanunkat fejeztük ki, hogy nem angol katonák vitték-e el, de ő sértődve felelte, hogy a «mutiny»

után az egész hely őrízetlen volt, és akkor minden bizonyíték a bensülöttnök szedték ki, — azonban én mégis az ellenkezőjét hiszem. A fürdőszobák is igen érdekesek, mert a medencék majolikával és alabastrommal voltak kirakva s még most is épségben láthatók. A majolika lapok a legszebb színekben előállítva, — igen magas fokon állhatott a művészet, az mindenből látszik. A fürdőszobák falai tükrökkel voltak kirakva, a tükröket aranyozott ráma-k tartották. Érdekes a sahook hálóterme. Ez a nyolcszögű terem a palota sarkán, egy kiugró bástya tetején van, melynek boltoszatát karcsú oszlopok tartják, az oszlop fölött remek faragványok láthatók. Az egész nyitott, és a Sumua folyóra nyílik. A padolaton végig csatorna van mélyítve, melyen az úde víz folyton csergedezett és hűvösen tartá a levegőt.

(Folytatása következik.)

A KÖRKÉPEKRŐL.

A körképek az újabb időkben nagy népszerűsége jutottak; s Budapestre is a ki feljő, a számtalan mindenféle látni való mellett is, alig mulasztja el, hogy az itteni körképeket meg ne tekintse, azért bizonyára nem lesz érdektelen, ha a körképekről egyet-mást elmondunk, annyival is inkább, mert hiszen azazak feltalálásának körülbelül ép most van a századik évfordulója.

Hogy tulajdonképpen ki «találta föl», az ma is vita tárgya.

Két ember tarthat számot erre az érdemre: Breysig német tanár és Barker angol festő. A németek azt vitatják, hogy Breysig a feltalálás érdeme, az angolok szerint pedig Barkeré.

A dolog tulajdonképpen úgy áll, hogy Barker és Breysig körülbelül egyidejűleg jöttek a gondolatra; de ha jobban megvizsgáljuk a dologt, a feltalálás érdeme mégis Barkeré, mert gyakorlatban ő valósította meg először.

Azonban menjünk sorjában s vizsgálódásunkból ki fog tűnni ennek az állításnak az igazsága. Breysig tanár egy igen tehetséges díszítő festő volt Németországban a múlt század végén. Leutersdorfbán született s gyermekkorában mint mázoló inas kezdte meg pályáját. Mivel kiváló rajzoló tehetsége volt, hozzátartozói Koblenzbe vitték rokonához Reckenkamp színházi díszlet-festőhöz, hogy őt is annak képezze ki.

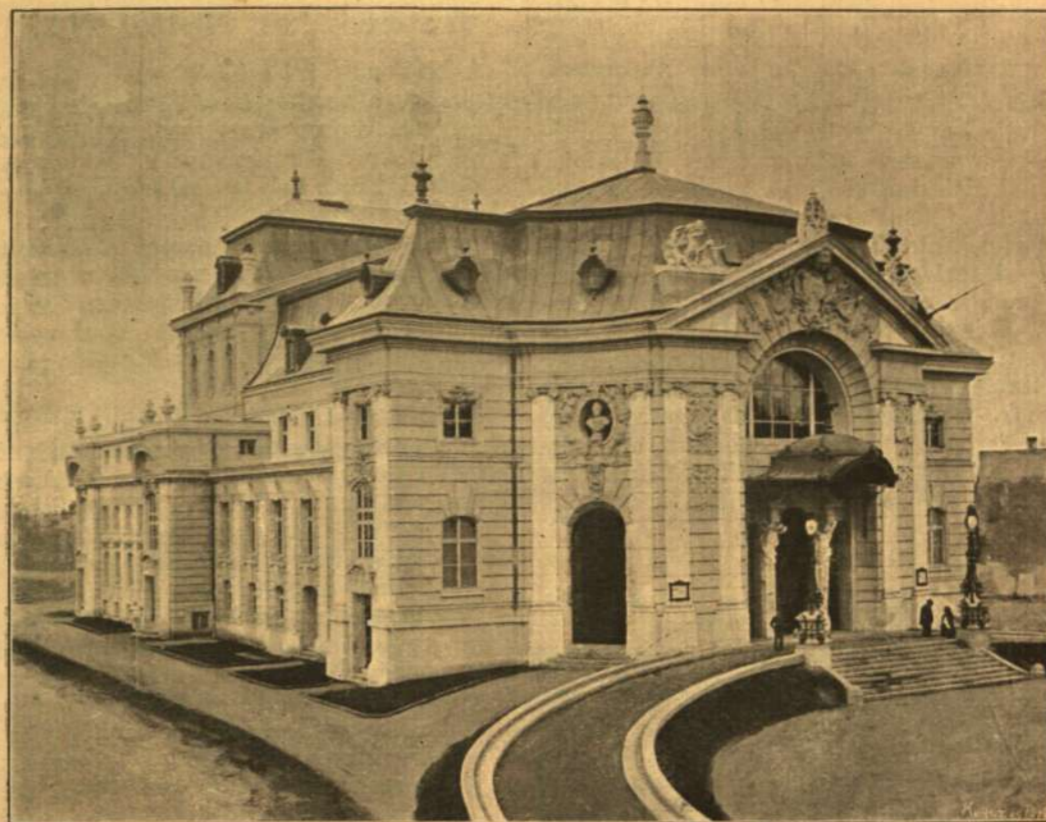
Mint élevesztű ifjú csakhamar belátta, hogy művészetében csak akkor vihethi nagyra, ha tanulmányait minél szélesebb alapra fekteti. És a fiatal Breysig szorgalmasan tanulmányozni kezdte a távlatant, mint a mely tudomány a legszorosabban összefügg a díszlet-festéssel. Tanulmányaiiban természetesen nem maradtak ismeretlenül előtte az olasz Melozzo da forli, Mantegna Andre és Correggio távlatlatti munkái, továbbá az is belevésődött fejébe, a mit Sandrard «Német akadémiaja»-n Penz nürnbergi festő a távlatlatti kivitelről előadott. De nem kerülték ki figyelmét a barokk-pítészeti festményei, a jezsuita templomok, továbbá a jezsuita Pozzo «A távlatlatti tankönyve» című munkája sem.

E tanulmányok alapján arra a megállapodásra jutott, hogy a távlatlatti festésben olyan művészi fokot lehet elérni, a mely tökéletesen csalódásba ejti a szemet.

Szorgalmasan foglalkozott ezzel a tudományal s rövid idő alatt annyira vitte, hogy 1798-ban egy önálló tanulmányal «A bas-relief távlatlatti» maga is a nyilvánosság elé lépett. Ezzel a munkájával olyan sikert aratott, hogy a következő évben 1799-ben meghívatták a szépművészetek tanárának a magdeburgi királyi művészeti iskolába, a honnan 1804-ben a danzigi műiskolához került.

Ez idő alatt 1799-ben Breysig «Skizzen» címmel egy újabb könyvet adott ki, művészeti tanulmányairól. Ebben a könyvben találjuk a következő érdekes sorokat:

«Tíz évvel ez előtt (tehát 1789-ben) arra a gondolatra jöttem, hogy egy terem, melyet például hangversenyekre vagy bálokra használnak, olyan módon kellene dekorálni, hogy az úgy hasson az emberre, mintha szabadban lenne. Ennek az épületnek körülalaktan kellene lennie, a melyen ablak nem volna, csupán csak elrejtett nyílások a szellőztetés végett. Az épület

A KECKERMÉTI ÚJ SZÍNHÁZ.

köralakú oldalfala valami jelenetet ábrázolna, a melyre a néző pont az épület közepéből esnék. Legjobb volna e célra egy kerti jelenet jó világítás mellett. Az ajtók valódiak lehetnének a festett épületen, a mi azt a benyomást tenné a nézőre, mintha az emberek az épületből a szabadba jönnének ki. Ez az eszme másképp is megfordult agyamban — írja tovább Breysig. Egy kertben köralakú épületet kellene építeni, olyan formában, mint az előbbi. Ez az épület a világosság közepén felülről kapná, úgy hogy a tető felnyitása alkalmával nem az igazi levegőbe nézne föl az ember, hanem az épületnek egy pötteteje volna, a mely úgy volna festve, hogy az ember azt hinné, hogy az ég borúl rája.

Látható ebből, hogy Breysig a mai modern körképek a látzaton és a valóságon alapuló eszméjével teljesen tisztában volt.

Természetesen mindjárt az a kérdés merül fel, hogy ha ő ennyire tisztában volt a körkép eszméjével, mért nem valósította meg azt a gyakorlatban is. Ennek az oka igen egyszerű.

Mint afféle igazi német, nem bírta magát elhatározni arra, hogy egy nem teljesen biztos dologgal előljepjen. Nagyobb utazást szeretett volna tenni, hogy olyan vidéket keressen föl, a hol zavartalanul kísérleteket tehetett volna eszméjének gyakorlati kipróbálására. Erre azonban sem alkalma, sem pénze nem volt.

Estendőig takarékoskodott, míg végre összegyűjtött annyit pénz, hogy Olaszországba utazhatott, a melyt terve kivitelére legezészerűbbnek tartott. Föltételezésben nem is csalódott. Róma mellett az úgynevezett «Császárvilla»-ban megtalálta azt a pontot, a melyt kísérleteire megfelelőnek tartott. Terve kivitelével az utolsó részletekig tisztában volt. Terve ugyanis ez volt: Egy fölemelt középpont a nézők számára, körül a palota romjai s a körfalon tájkép. Terve megvalósításához csinált is nyolcz lapra vázlatot és hazament. Tervét azonban legjobb barátjai előtt is titokban tartotta, úgy, hogy nem tudott róla senki. Otthon meg akarta már valósítani, de mikor Olaszországból hazatért, anyagilag oly rosszul állott, hogy gondolni sem mert rá, midőn 1795-ben vagy 1796-ban egyszer csak meglepetés olvasta a lapoknak azt a híret, hogy az ő tervét, ha nem is oly teljes alapon, de megvalósították gyakorlatilag Londonban.

Lássuk már most, hogyan áll a dolog az angol Barkerrel, a ki hasonló eszméje kivitelével megelőzte s így tulajdonképpen elvette a feltalálás érdemét Breysigtól.

Barker Róbert írlandi születésű festő volt. Nem tanult művész, de nagy fantáziája és kitűnő felfogása volt. Edinbourgban lakott s miniatűr és arczképfestésből élt. Meg kell itt jelezni, hogy Edinbourg egyike a világ legszebb

dalmat kért találmányára «La nature à coup d'oeil» czim alatt.

Barker ezután Edinbourg egész körképét csinálta meg s ezt a képet Londonban, Edinbourgban és Dublinban kiállította. De kudarcot vallott vele, mire visszatért a félkörhöz. Föltette Londonnak egy érdekes tájképet s nagy méretekben kidolgozta. Ez jobban sikerült, úgy hogy Reynold is letett előteletéről és sikerült a jobb társaság figyelmét megnyernie.

Barker ennek következtében tovább dolgozott eszméjén s tökéletesítette azt. A Leicester Square-n épített egy köralakú épületet és épen ekkor jött rá, hogy tulajdonképpen ez a valódi, a mit ő akart. Míg eddig csak körben vagy félkörben fölállított festményekkel akarta megcsinálni a körképet, ekkor 1795—96-ban (az időt egész határozottan nem lehet megállapítani) a plasztika segítségével csinálta meg képét s ezzel megszületett a mai körképek őse.

Az első körkép az orosz hadihajókat ábrázolta Spithead-nél, s az akkori lapok a következőleg írják le a körképet:

«Az épület kilenczven láb átmérőjű. Teteje golyóalakú, melyet legfelső részén és alant ablakok futnak körül. Ezek az ablakok olajjal átitatott anyaggal voltak fedve. A közepén volt a nézők helye. A képek alsó részét a nézőktől egy vászon fűtöte el, mely a dobogóról indult le.»

A későbbi Breysig-féle körképnél a vászon márványszerűleg volt festve.

A nézők feje fölött az eget ábrázoló festett vászon volt, úgy hogy a nézők a kép felső végét se láthassák.

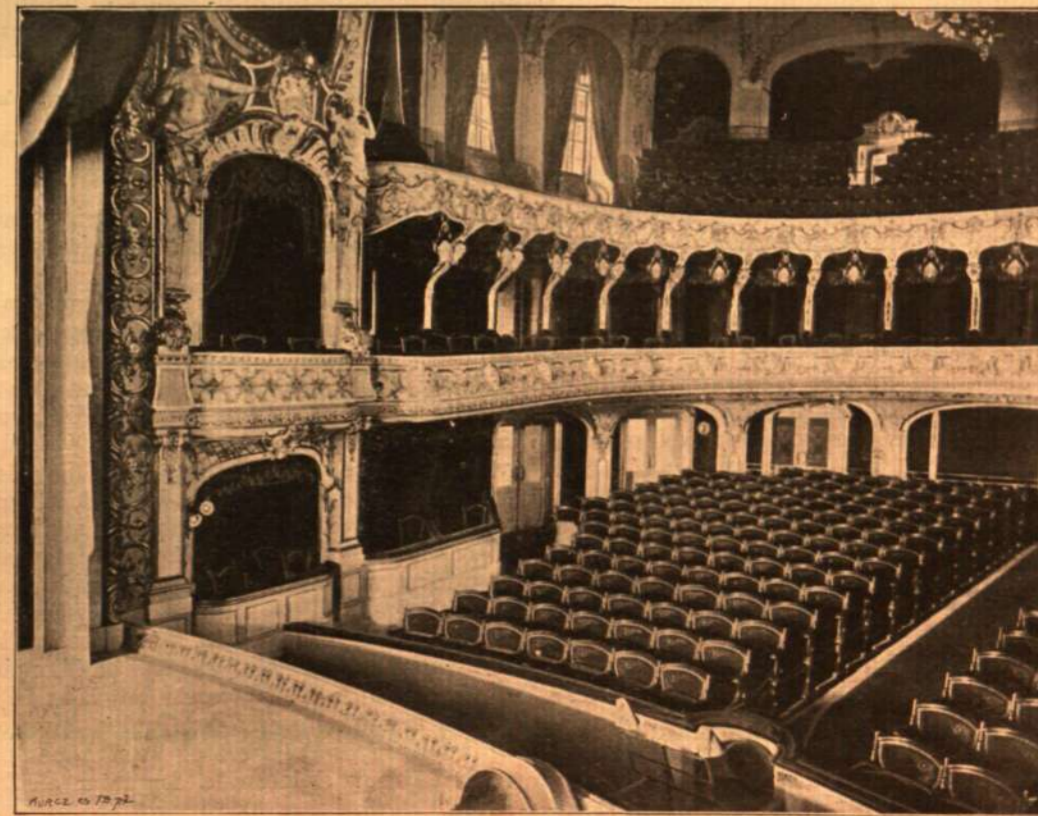
Ilyen volt tehát az első körkép. Minden fél esztendőben a leicesteri épületben Barker más képet mutatott be.

Nem sokára ezután a körképet átvitték Skóciába, Irországba, onnan Franciaországba és úgy Németországba.

Németországban maga Breysig vette kezébe a dolgot. Breysig 1800 februárjában Berlinbe ment s ott egy ismert miniatűr festővel és Kaaz tájképfestővel egyesülve erős munka után 1800 nyarán egy faépületben bemutatta Róma látéképét. Az épület maga 950 tallérjába került, az egész körkép a festményekkel és a vászonnal együtt kétezer tallérjába. A világosság nála felülről jött, úgy azonban, hogy a néző nem láthatja a világosság forrását.

Németországban körképek leginkább a német-francia háború egyes jeleneteit ábrázolják. Nevezetesebbek vannak Berlinben, Drezdában, Münchenben, Lipcsében, stb. Érdekes, hogy Franciaországba az első körképet az amerikai Fulton — ugyanaz, a ki a gőzhajót feltalálta, vitte be.

Magyarországon Budapesten az első Feszty

A KECKERMÉTI ÚJ SZÍNHÁZ NÉZŐTERE.

Árpád csinálta meg az ismeretes «magyarok bejövetele»-t, de ezenkívül az országos kiállítás ideje alatt látható volt Budapesten még három más körkép is, s valószínűleg ezentúl is lesz mindig kettő-három fővárosunkban.

Somfai János.

A FALRAGASZOK TÖRTÉNETÉHEZ.

Régi időkben is ismerték a falragaszok becsét s használták is minden művelt államban. Pompeji romjai között a herculanumi kapu egyik széles oszlopán művészileg készített külön fülkék egyenesen e czéla szolgálták állandóan. Vörös vagy fekete színű hirdetések hívogatták itt a belépő idegeneket a színházakba s más mulatóhelyekre. Ha a hely már elfogyott, az új hirdető egyszerűen mézvízzel vonta be a régi hirdetések s innen eredt a hirdetőhelyek «album» (fehér) neve, melyet ma kissé finomabb alakban szintén használnak fénykép-gyűjteményekül. Később a középkorban a templomok és iskolák kapuit használták föl fontosabb hirdetésekre, s a XVI-ik században már a képes hirdetések is divatba jöttek: főképp búcsújárásra vagy katonaujdonozásra hívták velők a közönséget.

Kevesen tudják azonban, hogy a mai mozgalmas időkben mily nagy fontosságúak már a falragaszok. Külön művészeti és iparág ez, melynek világhírű művelői vannak s melynek kiváló darabjait szennvedélyesen gyűjtik nemcsak egyes gyűjtők, hanem különféle múzeumok is, oly annyira, hogy például a berlini műiparmúzeumban külön készületet alkalmaztak, hogy egy pár óriási falragaszt a tetőről lebecsátva közszemlére tegyenek. Irodalma sem csekély. Legtekintélyesebb Maindson «Les affichez illustrées» című munkája, melynek két óriási kötete igen gazdag gyűjteményt tartalmaz.

A falragaszok igazi hazája tudvalevőleg Amerika, melynek nagyobb városai külön oszlopokat és deszkafalakat építenek tisztán azért, hogy hely legyen rajtuk a tömörkedő bizarr és vonzó falragaszok számára, melyek szinte vetekeznek egymással, hogy magukra vonják a nagy közönség figyelmét s ábrázolásai és nagy mondásai akaratlanul is bevésődjenek az emberek emlékezetébe. Egy szellemes francia mondás szerint a falragasztáblák az utca szalonjai, melyek csodálatos nevelőhatással vannak a nagy közönségre még a mi korunkban is, midőn a nyomtatványokkal elárasztják az embereket s a leg több üzleti ember már meg sem nézi a postán hozzá érkezett nyomtatványok egy részét. Még a betűk alakját s az izlést is megváltoztatták lassanként ezek a falragaszok, melyeknek csodálatos rajzai, színei s méter nagyságú betűi csaknem revolvelővésként hatnak az útonjárók idegeire és képzeli tehettségére.

Igazán legfeltűnőbb az ily falragaszoknál a kép. Meglepőnek, szokatlannak, érdekesnek s mindenek fölött világosnak kell az ily képnek lennie. Mindezt a tulajdonságot csak hosszú gyakorlat útján lehet elsajátítani s ezért gyakori eset, hogy kiváló művészek által készített falragaszok egészen hatástalanok, míg egyes mestereink igen hatásos falragaszokat létesítenek. De nagyon fontos a szöveg is. Röviden, megkapó módon s mégis világosan kell mindent elmondani. Erre viszont nem annyira alkalmas a költő vagy az író, mint a gyakorlati üzletember. Amerikában ezért a falragaszok írása és festése már valóságos külön életpálya. Így Ward Artemas valóságos művész a reklámhirdetések szövegében s pár sornyi munkáját is száz dollárral fizetik meg. Sőt még a falragasz kiállítására is külön szakemberek vannak Amerikában, kiknek saját külön lapjuk van: a Cincinnatiban megjelenő «Bill Board Advertising» nevű illusztrált lap, mely többek közt verseny- és pályadíjakat is tűz ki. Így közelebb egy 24 négyzetlábnyi nagy falragaszt kellett kifüggeszteni s erre versenyt hirdettek. A nyers, kinek a kellő ügyesség mellett szokatlan gyors-

ságot kellett tanusítania, 4 percz s 15 másodpercz alatt végezte el munkáját.

A leghíresebb falragaszkészítő jelenleg a francia Cheret, ki kezdetben egyszerű körrajzoló (lithographus) volt, ma pedig egy Chaix-Cheret nevű óriási falragaszgyár igazgatója. Bámulatos módon képes ez az ember néhány lemezzel hatalmas színpompát és változatos ságot előidézni. Különösen vereshajú s szeretlen öltözötű nőalakjai világhírűek, bár rajza nem mindig pontos s nem is egészen szabályszerű az elrendezés. Híres még Grasse is, ki különösen a színezésben nagy mester, úgy, hogy még tinta- és csokoládé-hirdetési is bámulató keltenek. Steinlen egyetlen falragasza által, melyet egy tejárú számlára készítet, oly nagy hírvé lett, hogy falragaszának példányait ma már drága pénzen veszik. A nálunk is ismert

Mária Dorothea főhercegnő festménye.

AZ ÁGYAI EMLÉKÁPOLNA OLTÁRKEPÉ.

Orell Füssli zürichi könyvkiadó cég igen csinos és hatásos vasúti és közlekedési falragaszokat készített.

A falragaszok fontossága ma már annyira haladt, hogy a csinos és hatásos falragaszok készítésére Európában is pályázatokat szoktak hirdetni s igen sok nyomda mázsa száma tart készületet izléses falragasz-képekből, azután azokba nyomtatják be a megrendelő által kívánt reklámzöveget. Lipcséből millió számra küldenek szét ilyen falragasz-képeket, sőt olyanokat is, melyek átlátszó képek s így kirakatokban és ablakokban kiválóan alkalmazhatók. Egyszerűen ma már a falragasz-készítés a műiparnak igen fejlett s kiváló fontosságú ága, mely első tekintetre talán csak mosolyt kelt, mint a mi kiállításunk pénzügyi pavillonjának reklámzövegében elhelyezett tárgyak, de később mindinkább hatalommá válik, mivel csak az ügyesség és czélszerűség által képes nagy eredményeket előidézni a forgalom élénkítésében.

KECSKEMÉT ÚJ SZÍNHÁZA.

A kecskeméti új színház megnyitása fontos határköve a kecskeméti színészet történetének. Épen száz éve, hogy a magyar nemzeti színészet atyja, Kelemen László megjelent színjátszó társaságával Kecskemét városában s megkezdte előadásait egy vendéglő fészében, s most, száz év múlva egy pompás színházat avatott fel Kecskemét város. Ez a száz év, ha gazdag is küzdelmekben és nyomorúságokban, de vannak olyan mozzanatai, a melyek fényt vetnek a nemzeti szellem ápolásában buzgó kecskeméti közönségre.

Mikor asztársulatok mindenütt legnagyobb részvétlenséggel és közönnnyel küzdöttek, Kecskemét valóságos menhelye volt a színészetnek. Egész sora van a jelesebb vidéki társulatoknak, melyek a városban buzgó pártolásra találtak. Pedig a szegény, nyomorgó Thaliának nagyon szerény kis hajlékokat tudott nyújtani Kecskemét, de e hajlékokat lelkesedő közönség töltötte meg. Legelső színház itt a Király Sándor theatra volt, mely 1833-ban épült föl; addig az ú. n. cserepes vendéglőben (ma kir. törvényszék) ütötték fel sátorukat a társulatok. Király színházának lerombolása után Kovács László színháza épült, melyet 1870 január 1-én nyitott meg Miklósy Gyula s melyben azután egész mostanig folytak az előadások. Kimagasló alakja a kecskeméti színészet történetének a város nagy szülőte, Katona József, a «Bánk bán» halhatatlan nevű szerzője, ki 1826-ban új színházat akart építtetni szülővárosában, de terve nem sikerült.

Jelesebb színigazgatók voltak Kecskeméten: Kelemen, Pázmány, Kovács Mór, Völgyi György, Némethy György, Miklósy Gyula, Krecsányi, stb. Itt tett először kísérletet a színészi pályán 1843-ban Petőfi Sándor. Itt kezdte meg pályáját a külföldön oly híressé vált operetteenekönök: Palmay Ilka.

Az október 14-én ünnepélyesen megnyitott új színházat Fellner és Helmer ismert műépítésszek terveztek. Alapja 1895 tavaszán tétetett le s az építés 280,000 frba került. Az új színház a díszes új városállal szemben szabad téren, dombon áll. Belseje, a földszint és páholyok berendezése kecskeméti iparosok munkája és az egész berendezés, valamint a díszletek a pécsi színház kitűnő mintái után készültek ifj. Bagó László főjegyző és Kerekes főmőrnök ellenőrzése mellett, a kik Kecskemét város megbízásából múlt évben bejárták az ország színházait s a pécsi találták legképeletesebbnek. A díszleteket Molnár Árpád népszínházi festő állította ki. A színház villamos világítással, vízvezetékkel, s teljes színpadi gépezettel van ellátva, s egyike a vidék legelőszérűben berendezett színházainak.

A pénzalapot a színházra a város közönsége Ófelségeik megkoronázása 25-ik évfordulójának emlékére 1892-ben szavazta meg, s a színház megnyitása az ezredévi ünnepélyek között történt meg.

EGYVELEG.

* Tündöklő termék. Párisban külön előkelők azt gondolták ki, hogy az esti mulatságokon nem gyűjtenek lámpát, hanem különféle világító porokat hintonak el, úgy hogy a falak, tetők, butorok s ruhák maguk világítanak. Egy francia tudós újabban oly szert talált ki, mely az arczokat s ruhákat is világítóvá teszi.

* A londoni City területe a földgömbön a legdrágább hely. Vidéken Angliában is egy acre föld értéke átlag 50 forint s így egy négyzetméter alig egy krajczár; a Cityben azonban egy négyzetméterért már 7730 forintot is fizetnek, s így egy acre értéke 30 millió forint volna. Egészben véve itt a föld és ház 2/3 négyzet kilométer területen 40 millió forintot jövedelmez s a lakók London lakossága adójának egy hatodrészt fizetik, bár e városnak a területe felülhaladja a 300 négyzetkilométert.

DEGRÉ ALAJOS.

1820—1896.

A régibb írói nemzedéknek már igen megritkult sorából ismét kidőlt egy megfáradt bajnok, Degré Alajos, ki mint ifjú a negyvenes években előbb tollal vett részt a nemzeti küzdelmekben, majd pedig a függetlenségi háború zászlai alá szegődve, kardot kötött s vítésséggel kívánta szolgálni a szabadság ügyét. A kardot az idők szomorú fordulata csakhamar kiütötte kezéből, őt magát bujdosásra kényszerítve; de tollát csakhamar újra elővette s mind magának, mind nemzetének vizsgálatására használta kivált az ötvenes évek borús, nyomott levegőjű évtizedében.

Az irodalomban mindjárt első kísérleteivel nevet és bizonyos népszerűséget szerzett magának. Barátságba jutott az akkori legkitűnőbb ifjú írőkkel: Petőfivel, Jókaival s ezek kortársival, kikkel együtt létesítette a «tizek társasága»-t, azt a lelkes kis írói kört, mely a meglévő szépirodalmi lapok helyett maga akart alapítani egy újat eszméi terjesztésére, de szándékát nem valósíthatta. Szintén lelkes és tevékeny tagja, sőt egyik vezére volt a «már-ezusi ifjak» csoportjának, mely a sajtószabadságot oly gyors sikerrel kívívta. Mikor a függetlenségi háború tüze föllobbant, Degré a Károlyi-huszárok közé állt be, hol századosi rangig emelkedett. Egyik csatában súlyos sebet kapott, melyből csak hosszabb idő múltán épült föl, mikor azonban bujdosni kényszerült és csak a kihirdetett amnestia alapján térhetett vissza családjához és írói foglalkozásához.

A volt «tizek» közül kettőt: Petőfit és Kerényit örökre elsöpörte a szabadságharc zivatara; öten, ú. m. Jókai, Pálffy Albert, Pákh Albert, Bérczy Károly és Degré Alajos az elbeszélő költészet művelői lettek, míg Tompa és Lisznyay Kálmán főleg a lantos, Obernyik pedig a drámai műfajokban jeleskedtek. Degré az ő élénk, vidor hangulatú és ötletes elbeszéléseiben francziás könnyedségre és eleganciára törekedett, noha nem idegenkedett a nyersebb komikumtól sem. Tárgyaival és irányával nem közönséges hódítást tett; műveit örömmel olvasták a felsőbb körökben is. «Két év egy ügyvéd életéből» című regényét megjelenésekor valósággal elkapkodták a könyvpiacon. De aztán változott az izlés; maga az író is vesztett népszerűségéből, de a nélkül, hogy kivált az ötvenes évekből hatását az irodalomtörténet, sőt az esztetika is igen tisztos helyre nem méltatná irodalmunkban.

Degré Alajos, a Kisfaludy- és Petőfi-társaság tagja, Lippán, Temesvármegyében 1820 január 20-án született. Atyja francia emigráns volt, a ki magyar leányt (Rácz Annát) vett nőül és hazánkban telepedett le. Degré egészen magyar nevelést nyert; iskoláit Aradon, Szegeden s a jogot Nagy-Váradon végezte. 1842-ben jurátussá lett Budapesten s 1843-ban a pozsonyi országgyűlésen mint királyi táblai jegyző az ifjúság körében vezérserepet vitt, melyre írói hivatása, eleven kedélye és bátor jelleme képesítette. A fegyverletétel után a békési puszta-kon s a végvidéken bujdosott, honnét az amnestia hírére Budapestre jött, azonban Aradra internálták, hol hosszabb ideig tartózkodott. Végre a fővárosban telepedett le. Egy nagyobb, Német-, Francia-, Angolországra, Belgiumra, Hollandiára és Svájcra kiterjedt utazás után gazdag tapasztalatokkal haza térvén, 1857-ben

megnősült. 1867-ben a Kisfaludy-társaság megválasztotta tagjává, 1870-ben pedig Pest vármegye váci kerületének lett országgyűlési képviselője. Irodalommal 1841-ben kezdett foglalkozni. Írt utáirajzokat, irodalmi czikkeket, de főleg elbeszéléseket és regényeket s néhány vigjátékot. Jelesebb beszélyíróink közé tartozik, noha művei szerkezet tekintetében nem erősek, jellemrajzai nem járnak mélyebben, de vidám humora s könnyed stílusa nagy népszerűséget szereztek neki. Regényei és elbeszélései a szalonok könnyed, csevegő modorában vannak írva; a francia szalonregények utánszát kísérelte meg. Leleménye, érdekesítő meseszövege szórakoztató. Különösen érdekesek és becsesek azok a művei, melyeket az 1848/49-es nagy időkről írt «Visszaemlékezések» czímmel. Kiválóbb elbeszélő művei: «Kék vér», «Naphőse», «Kalandornó», «Sors keze», «Az ördög

futotta pályáját, lelte életét s mennie kellett. Elhunyt nagy részvétet keltett az egész társadalomban, mely őt mint embert, mint hazafi és mint író egyaránt szeretettel és nagyra-becsüléssel tisztelte meg mindenkor. Temetésén számos tisztelőn kívül az irodalmi társaságok és a régi honvéd bajtársak testületileg jelentek meg.

A BECSÜLETBÍRÓ.

Színmű 3 felvonásban. Írta Bosnyák Zoltán. Elsőszőr adatott a Nemzeti Színházban november 6-án.

Az «Első előadás» mindig izgalom a nézőre, még a legtermékenyebb íróval szemben is. Az ember — bár ismeri gondolkodása irányát, eszmekörét és eszközeit — mégis csak az újra, a meglepőre vár s lesi a járt úttól eltérő fordulatot. Hát még ha egy olyan ismeretlen tényezőnek első kísérletéről van szó, a ki eddig a színműírás előiskolájának semmiféle útjain se járt. Író, a kinek — hogy egy hivatalos műszóval éljek — nincsen «előírta»-a; a kinek embergyűrási képességéről elbeszélés, rajz, regény nem tanusodik s a kinek nevével egy-két közigazgatási cikket leszámítva, az irodalom terén nem találkozunk.

Ilyen ritka esetben, mint ép a Bosnyák Zoltáné, — a ki írói első fellépésül azt a hálás műfajt választotta, a mely fölött a műbíráló és a közönség egyszerre ítélt, — széles mező nyílik a találgatásra a függöny fölgördülése előtt. Miben fog nyilvánulni a tehetség, a melyet az ország első műintézete, a Nemzeti Színház honorál; eredeti-e vagy járt utakon haladó; magára tör-e vagy csak ügyeskedik; s mindenekfölött, hogy egyéniségeinknek megfelelően tudja-e bemutatni, beszélgetni s cselekedni a szerepeit. Mert ezeken fordul meg a kérdés.

Az első fellépésnél másodrendű tekintet az, hogy az író ismeri-e a színpadot, a hatás titkát, a jelenetek tervezést beosztását és a felvonásvégi ügynevezett csattanásokat. Ezek gyakorlat útján idővel megszerezhetők; a főkérdés az, hogy alakjai szájába azt a szót tudja-e adni, a mely a fejből, vagy a szívből fakad a szerint, a mint az ész, vagy a kedély emberét akarja meglepíteni, hogy tudja-e szóban, tettben úgy mozgatni őket, mintha nem is ő, hanem a jellemök lenne a mozgató

erő; szóval tud-e alakjainak bemutatása után egyszerűen félreállni, hogy aztán mintegy önsorsukra hagyatva, intézzék dolgukat akkép, mint a hogy azt egyéniségükből s az adott helyzetből folyólag az életben cselekednek.

A ki az emberismerettel ily módon felszerelve áll elő, — még ha túlbőséggel ontatja is alakjaival a szót, még ha nem is csattannak a jelenetek, — kitűnő fölszereléssel indul arra az útra, a melyet a drámaírás hálás találatának nevezünk. Mindenesetre a leghálásabb az írói teremtés terén; mert hát kit ne csábítana az, hogy a tapsok mámorában osztozzék a művészzel s hogy egy estéről másnap reggelre az egész sajtó mintegy kötelességszerűleg az ő hírének tolmácsa legyen. Némi ügyességgel összetákol s egy-egy ügynevezett hálás jelenetre épített színdarab ma fölér egy egész emberélet írói munkájának sikerével. Nem a Bosnyák Zoltán darabjára czelozok, a melyben első föllépésül értékes anyag is van, hanem csak a tény állapítom meg.

Ellinger Ede fényképe után.

DEGRÉ ALAJOS.

Nem hiszem, hogy a sajtó igazságtalansággal lenne vádolható, ha a szindarabok iránt tanúsított előzékenységet egy kissé leszűkítaná. Minden darabnak apróra elmondjuk a meséjét. Mennél rosszabb, annál terjedelmesebben. A jó darab meséje tíz sorban összevonható; a rossz elmondása kin és gyötrelme, nyilvánvaló jelül annak, hogy zavaros vagy értékét túlbecsült fő szüleménye. Mire jó kérődni meg nem emészthető dolgokon? Miért ne lehetne a szindarabokkal értékeknek megfelelően elbánni s miért oly mostoha sorsra ítélni az elbeszélést és a verseket.

Mi az író első könyvének a sorsa? Bizalmatlanság. Pár sor egy-két lapban, — föltéve, hogy a föllépőnek némi öszekötöttség van. Mi egy bukott szindarabnak a sorsa? Hasábokra terjedő tárcza minden lapban. S hogy áll közszempontból a számadás? Az agyonhallgatottból gyöngyöt halászhat ki idővel a kutató; emez hűhóval örökre eltemetetik. És az írók? Az előbbi csüggedten tovább szövi eszméit a saját lelke gyönyörére; a másik nem csügged. Rá nézve siker a bukás is. Rá nézve az első föllépésnél nem az a kérdés, hogy jól beszéljenek, hanem, hogy egyáltalán beszéljenek. Azt elérte és szerinte elfogott bírálóin mosolyogva tovább módolgat, mignem egy a szinpad szolgalatát kielégítő darab mégis csak kikerül a kezéből.

A mi a Bosnyák Zoltán első kísérletét illeti, az a kezdettel járó hiányokat leszámítva, nem csupán a szinpad szolgalatában áll. Mint kezdő ugyan túlságosan számít a hatásra; de nemes ezállal indul az útnak. Belemarkol az életbe s egy társadalmi felkérő mutat azzal a belül férge, kívül tetszetős typpussal, a melyik a kifogástalan gentlemenség jó híret bátorság számba menő vakmerő fellépéssel bitorolja, s a ki ezen a révén a mások becsületének jobbra vagy balra billentésében tekintély annak dacára, hogy a verseny-, a börze- s az asszony-költekezések valami reá bizott pénztintézetnek olyat vezetésebe sodorják, a mely nemcsak a becsületbíró klubbeli nimbuszát fenytí bukással, hanem a fenytí bíróság rémét is föllidézi előtte.

Egy undorító vonással mutatja be ezt a typpust az író. Valami bankdirektor-báró úgyszólván orvul fölhasznál egy helyzetetarra, hogy egy gazdasztiztjének a lányát, a kibe semmiféle lelki kötelek nem fűzi, szerencsétlenné tegyen. A gazdasztizt a rábizott pénz körül egy a büntető törvénykönyvbe ütköző ballépést követett el. Azt elnézi neki a leánya árán. A leány megmenti az apját; kimenekülnek a külföldre; az apa ott meghal s a leány két év múlva ép akkor tér vissza a gyerekeivel, a mikor a becsületbíró anyagi veszteségei rendezésére törvényesen egybekelni készül egy vagyonos ártatlansággal. Az áldozatban a bosszú érzete kel föl s a kötelek megüsitására tör; de a menyasszony szereti a bárót. Az áldozat hiába küzd, mignem segítségére jó a Nemesis. Kiderül, hogy a báró mint bankdirektor a fenytí bíró kezébe kerül. A leány még ennek dacára is szereti őt; de a becsületbíró jobban szereti az ezzel járó klubbeli nimbuszt, sem mint a leányt és agyon lövi magát.

Az alak, az élet alakja, csak hogy nem azok a vonásokkal, a melyekkel az életből ismerjük őt. Az ördög soha se egészen ördög. Van annak egy-egy szeretetreméltó vonása is. Ennek a modern világának nem juttatott abból semmit az író; még annyit se, hogy az előkelő házból való fiatal leány hozzá való szerelme értéketlen legyen. Igaz, hogy serdülő lányokra időnként erősebb kábító szer a nyugodt fellépés, sem mint a szenvedélynek ostromló szava, csak hogy ezt a hatást nem a sivaráság éri el, hanem az a mérséklet, a melyet a kedély játékon fénye nemesis; igaz, hogy érintetlen lelkekre a becsületbírói névvel járó nimbus is kizárólag határozó lehet; de olyan helyzetekben, mint a minőbe a pénzahajász-báró menyasszonyát juttatja az író: a társadalom minden századvégi jellege dacára feltétlenül előáll az erkölcsi összerendezés. Nincs megokolva, hogy ez a fiatal leány beleszeret a báróba, bár tapasztalatlansága révén

nincs kizárva a pillanatnyi elkábulás; de hogy még azután is ragaszkodjék hozzá szerelmével, mikor már tudja, hogy minden tényben aljas indító okok vezeték: kizártnak tartom. A kölesös bűnösség összehibeleni megilyesetekben is a büntársakat, de a tisztaság az elaljasodás ezen fokával szemben nem sentimentális megbocsátással vonul vissza, hanem erkölcsi undorral menekül a hinárból. A romlatlan lányra nem az a határozó, hogy a báró bűnösen vezeti a pénztintézetet. Erre a szerető ragaszkodás keserű enyhítő körülményeket, de olyan fellépéstől, mint a milyen a völgyénye és annak lelketlenül lemeszárólt áldozata között az ő jelenlétében lefolyik: feltétlenül megundorodik. És pedig nem azon okból, mivel rájő, hogy más nő is van a játékban, hanem azon okból, mivel ez az ő ideálja aljasan durvának bizonyul, midőn füle hallatára czedának bélyegez egy védtelen nőt, a kinek szerencsétlensége az ő lelkiismeretét terheli.

Nem, nem ennyire fekete ez a báró; sőt még annyira se, hogy áldozatával egy idegen ház szalonjában dulakodjék és arcul üsse őt. Az effajta érzéki lovagok nőkel szemben nem durvák és összeütközéseiket vagy megunásból eredő szakításait az előkelő világ conventionális higgadtságának megőrzésével többnyire gavalléri módon intézik el. Ez a báró pedig, a ki az úgynevezett gavalléri becsületből él: nőt, idegen helyen, ilyen módon nem érint; mert ez úton a gavalléri becsületnek a bankturpisság kiderülése előtt is nyomban vége van.

Nem annyira súlydát az a társadalom, a melyet Bosnyák úgy jellemez, hogy ott a nőcsábítás nem érinti a gavalléri becsületet. Nekem az arculütést illetőleg kevésbé pessimistikus a nézetem. A gavalléri becsület lexikona szerint a nőtől nyert arculütésnek nincs erkölcsi utóhatása; nőt arcul ütni: infámia. Ebből kiindulva azt tartom, hogy a báró a becsületbíróvá való minősítését, tekintet nélkül a bank-szabálytalanságra, már ezzel az arcul ütéssel elvesztette a gavalléri becsület szabályai szerint is, és pedig annyival inkább, mivel szerencsétlenségére annak véletlenül tanuja is akadt.

Külön véleményem van az agyonlövésre nézve is. Ha ez a báró mindazon aljasságokat, a melyekkel három felvonáson át felruházva mozog előtünk, az életben is csakugyan elkövette volna: nagy szó fér becsületérzésnek azon fokához, a mely a szegényérzet elől a halálba menekül. A ki nem átal egy ártatlan leányhoz az apja börtönbilincsei rémének föllidézésével férközni, az nem emel maga ellen fegyvert; mert a ki ezt teszi, abban még marad a becsület-érzésből valami; pedig a börtön-dilemma föllidítésében nincsen egy szemernyi se. Tehát a báró az ő aljas tényeinek megfelelően vagy teljes erkölcsi gáznak rajzolandó és a bankturpisság kisülése után Amerikába megszőkötendő, vagy pedig egy kis jobb vonással is fölruházandó; a mi alatt azt értem, hogy szolajlon meg benne legalább időnként a kisbíró; mert lehetnek állati szenvedélytől elragadtottak, a kik vadágukban semmiféle eszökötől nem riadnak vissza; a mi azonban nem zárja ki, hogy a leohadás után meg ne szolajlon a belsejök maró szava. Kockán álló helyzetekben az ilyenek lövik föbe magukat.

De eltekintve ezektől a lélektani mozzanatoktól, Bosnyák Zoltán az ő tiszteletreméltó első kísérletében meglepő jelét adja a hatás titka ismeretének, és meglep a párbeszéd-szövevényben való ügyessége is. Felvonás-végi jelenetei jó alkalmak tapsok szerzésére a művészek; nyelve pedig meglehetősen az a nyelv, a mely az általa rajzolt világban otthonos. De három kifejezése megzavart. Az egyik a «társaságos» élet, a melyt még soha se hallottam. Ez ugyan nem annyit jelent, hogy ne lenne jogosultsága az útnak, ha jó; de az én filemet bántotta. Mindig a német «Gesellschaftliches Leben» jutott az eszembe, a melynek szószerű fordítása a «társaságos» élet, s a melyt nagyon gyakran hanogztatnak a darabban. A magyar nyelv szellemével különösen a társalgó nyelvet illetőleg nagyon rosszul hangzik az a négy szótagos, fület sértő szó; de meg a magyar azt, hogy valaki «nem tud a társaságos élet nélkül megélni», igen szépen ki tudja fejezni, midőn azt mondja: «hisz önnek élete a társaság», «ön társaság nél-

kül meg nem él». Minek letenni ezekről egy germanizmus kedvéért?

A másik kifejezés: az «érintetlen félvilág», a mi hidegen hagyta a közönséget, mert ezt a «Demi vièrge» révén külföldi átlp ntlál vált-fajt minálunk szerencsére még nem ismerik. Egy-két ilyen szabadon mozgó lánykát mintául be is mutat a szerző, de én nem láttam párjukat a jobb társaságokban. Láttam pajzán jókedvet, a mi a beszédben és bizonyos mértékig a mozgásban is nyilvánul, de az még nem frivolitás; az általa bemutatott genre pedig semmi esetre sem olyan hön kinövés, hogy typusként szerepelhessen nálunk a szinpadon.

A harmadik kifejezés: egy latin szó. Nem akarom idejegyezni. Az a szó, a melylyel az utózára került szerencsétlen teremtéseket jelzi a város «közkereséségéről» időnként megjelenő rendőri jelentés. Ezt a latin szót is ismételve hangsúlyozzák a szinpadon. A tavaszszal a Demi vièrge szószerű fordítása még nem volt szalonképes a nemzeti színházban, most már az «érintetlen félvilág»-gal együtt klasszikus nyelven a másik «félvilág» is bevonult.

Mindent összevéve, első kísérletnek megnyugvással elfogadható munka a «Becsületbíró». Az írónak párbeszédészövegre meglehetősen könnyen folyik a toll, és arra is ügyes szembe van, hogy miképp kell a felvonás végén egyet-egyet csattantani; de hogy igazi drámaírói talentum rejlik-e benne, — mert valamire van talentuma, — arról akkor győz meg bennünket, ha a következő darabjában ezen előnye mellett arról is tanubizonyosít ad, hogy nemcsak a szinpad titkát tanulmányozta, hanem hogy az emberi benső rejtélyeibe is olyképp behatol, hogy ne csak külsőleg adja az embert, hanem hogy a belső húrok mozgásához képest elevenítse meg.

Szűry Dénes.

A TISZAFÜREDEN EMELT EZREDÉVI EMLÉK.

A messze néző Mátrától keletre, a végtelen lapllyon kanyargó Tisza partján is emlékoszlopot emelt az ezredévi ünneplés alatt a hazafiai kegyelet. A honfoglaló magyar hadak egyik táborozó helyén, a mai Tiszafüreden áll a 12 méter magas kőoszlop, melyen az egykor ott portyázott két ösvézérnek, *Tassnak* és *Szabolcsnak* a neve van megörökítve s melyet sok előkelő vendég és nagy közönség jelenlétében a múlt szeptember hó 12 én lepleztek le.

A leplező ünnepre a kormány is külön képviselőt küldött *Zsilinszky* Mihály államtitkár személyében, kit, valamint a fővárosból vele érkezett vendégek Hevesmegye törvényhatósága *Kállay* Zoltán főispán vezetése alatt fogadott s bandérium előlovaglása mellett kísért be az anyagi és szellemi tekintetben egyaránt szépen emelkedő helységbe.

Az oszlop előtt, melynek, valamint a tiszafüredi történelmi múzeumnak a létesülése is első sorban a helység tudós plebánosa, *Tariczky* Endre buzgókodásának köszönhető, öt szónok áldozott egymás után a nagy ösök emlékének. *Lipsey* Ádám emlékbeszédet tartott, *Tariczky* Endre az emlékoszlop állításának történetét olvasta föl, *Milesz* Béla meghatározó szavak kíséretében a szobor töve alatt nyitott üregbe földet helyezett el mindazon híres csataterokről, a melyek 1848-ban innen indultak el a honvédek, majd *Pósa* Lajos szavalt el ez alkalomra «Tass és Szabolcs» czímmel írt költeményét, s végül ifj. *Mocsáry* Lajos szintén hazafias alkalmi költeményt szavalt el, melyet Hevesmegye költő alispánja, *Zalár* József írt.

A szónoki eladások után az egész ünneplő közönség a temetőbe vonult *Kiss* Pál 48-as honvédtábornok sírjához az ott ugyancsak most állított síremlék leplezésére. Itt *Diószeghy* Mihály tiszafüredi református pap tartott emelkedett szellemű hazafias beszédet.

A kettős ünnep emlékére a város az iskolás gyermekeket megvendégelte. Majd a város hölgyeinek részvételével fényes lakoma volt a vendéglő nagy termében, a piacon pedig népiünnep rendeztek. Este vidám táncmulatsággal fejezték be a szép napot.

EZREDÉVI EMLÉK A GERLACHFALVI FERENCZ JÓZSEF CSÜCSÖN A MAGAS-TÁTRÁBAN.

A Magas Tatra változatos hegyláncolatából különösen kiválik egy széles süvegalakú sziklacúcs. Meredek oldalain csak ritka sorokban ereszkednek alá a sötétzöld törpefenyők, soraik között kopár barázdákat szántott a sziklatornyokról álomló körgörgeteg. A merészen emelkedő ormok fölött mindig ott kóborog egy-egy felhőfoszlány, lassan suhanva tova az árnyékos sziklarepedésekben meghúzódó hófoltok fölött. A szetterpeszkedő hegylábak fölött mintegy 1600 méter magasságban egy hatalmas katlan látszik, még a legforróbb júliusi napokban is telve hóval. E katlan oldalait alkotó sziklafalak tulajdonképen csak előrmok; ezek mögött emelkedik egy 2663 méter magas meredek kúp, a mely eddig a *Gerlachfalvi csúcs* nevet viselte.

A magyarországi Kárpát-egyesület, a mely a Magas Tatra járhatóvá tételére eddig is igen sokat tett, hazánk ezredéves fönnállását marandó emlékekkel akarván megörökíteni, a gerlachfalvi csúcsot választotta oltárául. Egy Budapestben dioritból készült 80 centiméter magas és 60 cm. széles táblába vésették a fölriratot, melyet Bogisich Mihály czimzetes püspök június 28-án a Mátyás-templomban megáldott s azután augusztus 18-án egy 46 tagból álló turista társaság rendeltetése helyén, a felhők országában el is helyezték.

A fenyvesek közt rejtőző Hági szepesmegyei helységből indult föl a lelkes turista csapat s a földszitett táblával előhaladt 8 stólai lakos *Galkó József* első osztályú tatrai kalauz vezetése alatt. A ki még nem járt ezen a veszedelmes és fárasztó úton, az el sem képzelheti, mi-csoda nehézséggel jár egy másfél métermázsányi követ fölvinni oda, a hova a hegmászó teher nélkül is alig bír fölkapaszkodni. A fardaság útát még inkább megnehezítette az, hogy a csúcs körül egyszerre összegyűltek a felhők s noha meleg nyári nap volt, odafönt 4 fokra hűlt le a levegő és havazni is kezdett.

Két napi fáradságos munkába került, míg végre el tudták helyezni az emléktáblát, s Magyarország ezredéves fönnállását immár hazánk legmagasabb pontján is hirdeti egy emlékfölrirat. Azt a magas hegycúcsot pedig, a mely eddig gerlachfalvi nevet viselt, elkeresztelték apostoli királyunk, *I. Ferencz József* nevére, hogy ezentúl örök időkre az ő nevet viselje. A Szózat elnéklése után leszállott a magasból a fardát turista csapat, éltetve a királyt és a hazát.

KÉPEK A KIÁLLÍTÁSBÓL.

A papir- és sokszorosító ipar csoportjából.

Bezárultak kiállításunk csarnokai s elmondhatjuk, hogy a mit ott a magyar szellem és kéz együttesen a világ ítélete elé terjesztett, nemcsak saját önértékükkel emelte, hanem nagy haladásunk kétségtelen tanúsításával megszerezte számunkra azon idegenek igaz rokonszenvét is, kik kiállításunkat megtekintették.

Kiállításunk XV. csoportja is, mely a papir- és sokszorosító ipart ölelte fel, fényes bizonyítékát nyújtotta annak, hogy ipari fejlődésünk az utolsó évtizedek alatt hatalmas lépésekkel haladtott előre.

Magyarországon a papir- és sokszorosító ipar története egész a középkorba nyúlik ugyan vissza, de a haladás é téren még inkább, mint egyekben — valójában az utóbbi évtizedekben volt legnagyobb. Okmányilag bebizonyítható, hogy 1546-ban (né-melyek szerint már 1532-ben) működött Magyarországon papirpalom Brassóban, de mi volt az a mai kor hatalmas papirgyárai mellett. S a fejlődést legjobban mutatja, hogy Ma Magyarországon körülbelül 40 papir és papiranyag gyártásával foglalkozó vállalat áll fenn, modern berendezésekkel, melyeknek gyártmányait aztán a különféle papiriparmű-gyárak, levélboríték, papireszpe-készítő, papirkárpit, doboz, szivarka hüvely, zacskó, s más egyéb gyárak dolgozzák fel a céloknak megfelelően. S hogy e feldolgozás minő, azt fényesen mutatta a papir-ipar kiállítása, hol biztos képet nyerhetünk arról, hogy e téren sem igen kell tartanunk a külföldi versenytől.

Ezt a meggyőződést nyertük e csoport minden egyes kiállításánál, de kiválóan éreztük ezt a *Rigler József* Ede papiriparműgyár részvénytársaság gyűjteményes kiállítását szemlélve. Nem hiába emléke-

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL. — A Rigler József Ede papiriparműgyár részvénytársaság kiállítása.

zik meg a kiállítási katalogus hivatalos kiadása e gyári vállalatról e szavakkal: «egyike monarkhiánk legnagyobb és legtekintetesebben berendezett telepeinek». Valóban a papir-ipar termékeinek oly rendkívüli bőségét, változatosságát és olyan csoportosítását szemlélhetjük itt, minőt a monarkhia hasonlómű vállalatánál nem találhatunk fel. Itt vannak a népiszoklók krajczáros irkái, a közpiszoklók gyakorló és rajzfüzetei, melyeknek kitűnő minősége nemcsak a fő- és szekváros tanuló ifjúságánál és intézeteiben, hanem szerte az egész országban is megérdemelt hűméretet biztosított e cég gyártmányainak. Itt találjuk ama füzetek mintáit is, melyek Bulgáriában, sőt a távol Kelet-Indiában vannak használatban. S a füzeteken kívül a különböző jegyzetkönyvek, dísz-emléknyelvek, a hatalmas üzleti könyvek, hódoló felirat-kötések, mindmegannyi a gyártelep működésének fényes beszélő tanú. S mi, kik a Rigler-féle gyártelepnek e téren való működését ismerjük, bátran mondhatjuk, hogy a kiállított czikkek csak halványan tükrözik vissza a valót, mert ha az általa készített legszebb munkákat is ismerni akarunk, a királyi család levéltárában kellene keresnünk, pl. azokat a hódoló feliratokat, melyeket alkalomlag a törvényhatóságok tettek le a trón számolyára. Szintén valódi remekeket készített ilyenemű munkákból e gyár egyes nagy hazafiak kitüntetése alkalmából is.

S a gyártelep papiriparmű osztálya is derekas munkát végez, legalább ezt igazolják a kiállított finom és finomabb levélpapir és borítékkal töltött egyszerűbb és díszesebb dobozok. Egyik egészen sima, másikon domború vagy színes nyomtatott, sőt kézi festményt is látnunk, mindannyi díszes, kecses, a papir-iparnak finom termékei. Hasonlóan nyilatkozhatunk a kiállított névjegyekről, a különféle eljegyzési, meghívó és üdvözlőkártyákról, mely utóbbiak készítésével leginkább ezen hazai iparvállalatunk foglalkozik. Gazdag választékot látnunk a legizlésebb táncrendekből is, s a kiállítás közepén zakatoló boríték-készítő gép, melynek működését oly sokan szemléltek a kiállítás napjaiban, csak egy részét mutatta be a gyártelep oly széttagozó működésének. A díszes kiállítás menyezetének központján hatalmas lampionemlékből alkotott csillár függött alá, mely czikket a vállalatnak szintén egyik különlegességeül említenők.

Megemlítjük még itt, hogy a gyár egész 1894-ig magántulajdon volt, s az ekkor alakult részvénytársaság 1.200.000 forint alaptőkével átvette a Rigler József Ede gyártelepét, s azóta folyton virágzóban vezet; a részvénytársaságnak Berzeviczy Albert az elnöke.

E kiállítást ő félsége a király is megtekintette és elismerését nyilvánította a látott tárgyak fölött, melyek a magyar gyárpar kiváló termékei. A borítékok, melyet a Felsőleg kezébe vett és mely a király sikerült arcképeit viseli aran keretbe foglalva, emlékül gyülestermében függesztette fel a társaság, melynek működése a magyar papiriparnak nemcsak múltjával, hanem bizonyára jövőjével is szoros összefüggésben leend. *Péterffy István.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Firdüsi Sahnáméjából. Szijavus. Perzsből fordította *Radó Antal*. Budapest 1896. A tizennygy íves kötet, mely a Kisfaludy-Társaság könyvkiadói vállalatában jelent meg, a nagy perzsa éposznak egyik önálló epizódját tartalmazza. Firdüsi Sahnáméja terjedeleme a világ legnagyobb éposza s költői értékre is a legelsőekkel, Homer Iliászával és a Niebelung-énekekkel tehető egy sorba. Ezekről azonban lényegesen különbözik, mert nincs egységes cselekvénye, hosszú századokat ölel föl, az egész perzsa hősmundát. Hőse nem egy egén, hanem az iráni nép, ez éposz tárgya Irán küzdelme Turán ellen; de ép ezért egyes epizódjai nagyobb önállósággal bírnak s magokban is érthetők, élvezhetők. A mű egyik legszebb epizódját, a Rusztem és Szohráb történetét évekkkel ezelőtt Fiók Károly fordította le igen jelesen, ezenkívül még csak Szilády Aron és Szász Károly fordítottak egyes töredékeket; most *Radó Antal*, e fardhatatlan műfordítóknak, azzal a nagy elhatározással fogott a nehéz feladathoz, hogy a mű legkiválóbb részeit egymásután át fogja ültetni. Szijavussal kezdte, az éposz egyik fénypontjával, de azóta már egy másik epizódal a Zál és Rudabé történetével is elkészült. *Radó* hivatott fordítója a Sahnámé-nak, s az a könnyedség, hogy csak úgy játszik a formával, remélni engedni, hogy egymásután ülteti át a bámulatos keleti éposz epizódjait. *Radó* alexandrinokban fordítja Firdüsit. Jól tette, hogy a magyar fülnék idegen mutakaribot nem tartotta meg. A szótagok számát illetőleg egy versalakunk megegyezik, ugyan ezzel, de az lyrái, nem pedig époszi forma s rythmusára nézve erősen eltér a mutakariból, míg e szépen gördülő alexandrinokban teljesen élvezhetjük Firdüsiának (a paradi-sominak) pazar szépségű költészetét. A most megjelent kötetből mutatványul álljon itt az a rövid rész, midőn a számozott iráni királyfinak Szijavusnak, Afraziáb, Turán sahja levelet ír:

Afraziáb levele Szijavushoz.

Mikor Afraziáb mindezt megmondolta, Mit tegyen s miképpen, bölcsen megfontolá: Irás-tudósának legjobbját hívja be, Hogy a mit elé mond, ékesen írja le. Az neki is készült, teljesítni vágyát, Ámbrába mártotta hegyes író-nadját, S kezdte diosítni az Urat, «a ki jó, A ki bölcs, a ki nagy, a ki világbíró, Kire nézve a hely, a kor elenyésznék, Ki fölfoghatatlan gyenge földi észnek,

A ki minden tudás meg erény számolya,
Ki a jószívűek irtalmas gyámola!
Töle rád, oh herceg, ezer áldás szálljon,
Rád, ki ur vagy kardon s úr a kopja-szálon,
Te a ki ájtatos, istenfélő szent vagy,
Te ki tisztakező, bűn-salaktól ment vagy!
Dolgod elbeszélés Zengeh, dali hősöd,
A ki töled külvé, váramban időzött:
És haragom felfort, hogy fülem megérté,
Apád szive hogy' lón irántad setétté.

De a böcs szavaként, ha e nagyvilágon
Csak a trónus méltó, hogy rá ember vágyjon:
Nyugodj meg, mert téged a trón vár honomb',
Vár kincsek özöne s fejedelmi pompa.

Turán városai tenéked hódolnak,
Én pedig gyöngéden öllelek, csókolak.
Mintha apád volnék, úgy megyek majd eléd,
S leve kivánságid, mint akármely cseléd.

Olyan szeretetben lesz majd nálunk részed,
Minőt hozzád Kavusz egy napig sem érzett!
Megtinyom előtéd szívem s kincsesházam,
Hogy egykor trónom' is tereád ruházam!

Minden gondtul óvott fiam leszel nékem,
A ki hunyom után fenntartja emlékem!
Hogyha országom at hagyálnak kelni,
Mit hinnének rólam a föld fejedelmi?!

De meg, ha csak irányt az isten nem mutat
Nem is tudnám, tőlünk merre vennéd utad?
Túl az országon senki földet nem lel,
Khinának tengerén ha csak átal nem kel!

Am e fáradalmat nem szabja rád Isten,
Maradj hát közötünk, üsd fel tanyád' itten!
Adok serget, kincset, királyi hajlokot —
Elszakadni tőlem soha se lesz okod!

S ha megbékül apád s vár fénye a trónnak:
Koronát meg kincset kapsz útravalónak.
Hazamod léptéd' hadaim kísérik,
Búsán megyek én is mind a határszélig.

Mert nem léssz sokáig apáddal haragba',
Meginja a harcot, a ki el van aggva:
Tuzunk ha ki is gyúl hatvanöt éven túl:
Lehűti a vénség — soká biz az' nem dül!

S akkor tied a trón, a daliák serge
Diadalmas karral hódíts világszerte!
Isten rám parancsol, legyek istápolód,
Legyek minden bajban hívséges ápolód,
Rosszat ne műveljek, ne is kérjek tőled,
Ne is higgyék soha, de soha felőled!

Erre a levélre nagy pecsétet nyomva,
Saveránfi Zengeh't berendeli nyomba:
Szól neki, legyen már indulásra készen
S elbérle tőmérék ajándékot térszen.

Aranytal, ezüsttel, szép szerszámú ménnel,
Zengeh, mint porföhd, így sebesen mén el;
Sziyavusnak sátrát hamar el is éri,
Afraziáb módját neki eldicseri.

Sziyavus lelkében örömrézt támadt,
Hajh, de az öröme bű vegyült és bánat.
Egő máglya felül fuvallhat-e hús szél?
Lehet-e barátod, kit ellenkép üztél?

Jótéteményiddel bárholgy elhalmozzad:
Régi ellenedől ne várj mást, mint rosszat!
Hulló levelek. Költemények. Irta Abai Ottó. *Selmeczbányán 1896.* Ki e kötetet figyelmesen átlapozza, komoly törekvéssé írval ismerkedik meg. Kiténik ez abból is, hogy erejét nemcsak a könnyebb lyrában kísérel meg, hanem rege, ballada és románcc-félé költeményekkel is megpróbálkozik, s hogy szép formára, hangzatosra és tartalmasságra törekszik. De nem kiforrott, nem megállapodott tehetőség, tapogatózik az ellentétes irányok közt, majd népdalokat ír, majd «Phyllishez» szonettet, olyan hangon, mintha a század elejéről volna hozzánk:

«Édes, de fáj az az érezt,
— Gyötrelmi kín emésztő indulatja —
Mely lelkemet bűvével elragadja,
S úgy érzem, örülés felé vezet», stb.

De van e szonetten kívül számos verse, mely azt sejteti, hogy nem Aranyt, Petőfit, Tompát, újabb költészetünk tanító mestereit tekinti példányképeif. Ilyen elavult hang, nem a nép-nemzeti szellemű megújult költészetünk hangja szólal meg a következő sorokban is:

«Egy üződ a bűvőt
A férfi szívével,
Míg kényed egészen
Bilincser fűz fel».

Szerzőnő a szentimentális hangot gyakran a gúny váltja fel, pl. a «Templomban» című két költemény közül a második, az elsőben festett áhitatos képet visszajáról fordítva mutatja fel. De a gúny néha durvaságba csap, pl. a «Képzlet és való» című kis versben, vagy izléstelenül válik, mint az «Egy erényes nőhöz» címűben. Izlése nem egyszer cserben hagyja. A «Panasz» című költemény hangulatos dal volna, de szerző egyetlen

szóval képes tönkre tenni az egész vers hatását. Bolyong kedvesével a világban kis fészket keresve:

«Kis fészket magamnak,
Harmatot nekem —
S oh, sehol sem adnak
Mást, mint férgeknek».

Nem érzi szerző, hogy az utolsó szó mennyire nincs helyén s mennyire megrontja a verset? Lehet használni durva kifejezéseket is, de a maga helyén. Általában szerző nagyon is szeret a szélsőségek közt csapongani. Hogy több példát ne idézzünk a testiséget dicsőítő «Faublas» lovagnak harmadik szomszédja a «Feltámadunk» című vers s közből is két elegikus, borongó költemény foglal helyet. Szerző azonban — dicsőretére legyen mondva — általában inkább a nemesebb eszményi irány felé hajlik s ez némi reményt nyújt, hogy fejlődni, emelkedni fog. A kötetből álljon itt mutatványul a következő költemény:

Rege.

Hallgass meg, lányka, s nézz szemembe,
Ha szavam meg nem értenéd;
A bujdosórol és virágról
Hallgasd meg ez igaz regét:

Rideg magányban, szirtfalak közt,
Hova nem száll be napsugár;
S virágfakaszról ébredésre
A kis csira hiába vár;

Hol csak a bű s tuskék teremnek,
S enyhét nem ad misem a szemnek;
Hol néma mind, szellő se lebben:
Bolyong egy útas tévedetten.

Bolyong az útas; térde lankad;
Szemében hamvadt már a tűz; —
Nem lelkesíti már az érezt,
Mely új erőt ad, céltl kitűz.

Már fáj neki, hogy szíve dobban,
Mely olyan gazdag bánatokban; —
Biztatva int a föld feje,
Hogy rá boruljon örök éje.

S tovább bolyong, leszeggett szemmel,
Alig tekintve szerzetét, —
S madárdal váltja fel s kiséri
A lombok suttogó nesztét.

A lében illat árja szárnnyal,
S kaczerán játszik fény az árnynyal,
S egy szép virágszál hajladozva
Mosolyg a búsult bujdosóra.

«Virágszál! Ah, hogy utamon még
Tövisen kívül más fakad!
Te szép virág! Te lelkeim tüve!
Oh hadd csokoljam szirmodat!»

S a bujdosó, ihletől érve,
Leomlik áhitattal térdre,
Hogy a mit oly gyönyörrel lát ott,
Csókjával érje a virágot.

S fölzeng a lég, fölzeng az erdő,
Éjként sötétül el az ég,
S tiltó szavakkal, lángbetűkkel
Egy szirt falán e mondat ég:

— Megálí, halandó!
Csak vissza! El!
A boldogságot,
Mit e virág ad,
Nem éréd el!

Más-é ez illat,
Más-é e méz!
Fuss, e virágszál
Ha megigéz!

De ah! Letiltta bár az intés,
A férfi szíve fogva van!
Csak a virágot látja mindig,
Éj-nappal és minduntalan.

És útai bár mint vezetnek:
Szárnyán a virág éreztnek
Csak vissza-visszértet hozzája,
Hisz' ott van minden boldogsága!

De egyszer, a mint újra látja
Az üdvét rejtett bűvhelyet,
Ez — oh be fáj! — virágszertottan,
Pusztán, kopáran rá mered.

Nincs többé illat; nincs madárdal;
Nem játszik többé fény az árnynyal; —
S a bujdosórol mit meséljek?!
Szíve szakadt meg a szegénynek!

Az első fecske és egyéb elbeszélések ezimen jelentek meg Herczeg Ferencz újabb elbeszélései, a Singer és Wolfner kiadásában. A szivesen olvasott írónak tizenöt kisebb elbeszélése van a kötetben. Legterjedelmesebb (34 oldal) «Az első fecske»

című, mely a kötetet megnyitja. Ennek hőse egy doktorkisasszony, s az első segélyt nyújtja egy grófnak, kit kedvese meglőtt. A gróf, ki életében sokszor vallott már szerelmet a komoly és szép lányban egy új kor tavaszának első feokjét látja. A doktorkisasszony is azonban Éva leánya, mint a többi, azzal a különbséggel, hogy szakítani bír a gróffal. Herczeg mindenik elbeszélése a női világból, a szerelemből rajzol egy képet, alakot, hangulatot. Sokféle színe, megfigyelése mindenik apróságnak juttat valamit, formája pedig mindenkinek van. Némelyik csak vázlat, melyeknek van témájuk, de a szerző nem keresett tárgyat vagy ötletet hozzájuk, s inkább elmékedések maradtak, mint képek vagy rajzok. A pikánsabb tárgyat is izléssel dolgozza föl («Unatkozó asszonyok»). «Az emberölő», «Emberök a hegytetőn», «Az asszony imádkozik», «Olga megöregszik» a kötet kedves és meleg rajzai. Ára 1 frt 40 kr.

Az arany keztyűs kisasszony, novellák, írta Pékár Gyula. A tíz elbeszélés mindenképpen látszik, hogy a szerzőnek sok a mondanivalója, nem ritkán az elbeszélés gyors menetének hátrányára. Gondolkozó fő, mélyebben kutak, és lelki állapotok magyarázata elől sem tér ki. Egy érzés, egy jellem, egy rejtély — ezek foglalják el novelláit. A tárgy megválasztásában, kidolgozásában a modern francia irodalom hatása félreismerhetetlen. A kötetet a Singer és Wolfner cég adta ki s ára 1 frt 80 kr.

Weér Judit és egyéb elbeszélések. Irta Szántó Kálmán. Kilenéz, nagyobbára terjedelmes elbeszélés jelent meg a fenti cím alatt, melyek közül első helyen áll «Weér Judit», a mely érdekességre néve is elől jár társai közt s ebben vele csak az «Ének az okos Ernáról» versenyzik. A többi darab is elég jó olvasmány, habár kissé hideg, szürke színekkel vannak is a történetek élénk tárva. A terjedelmes kötet a Franklin-társulatnál jelent meg, s ára 1 frt 50 kr.

A természettudományi társulat kiadványai. A természettudományi társulat kiadásában a monografiák sorozatában legújabbban megjelentek a következő munkák:

A magyarországi szitakötőfélék természetrajza, a társulat megbízásából írta Kohaut Rezső tanár, három tábla rajzzal, 84 lap. Bőlti ára 1 frt 30 kr., társulati tagoknak 1 frt. — Földmágnassági mérések a magyar korona országában 1892—94-ben, a m. tud. Akadémia megbízásából végezte Kurländer Ignác, 3 térképpel; az akadémia segítségével kiadta a Természettudományi Társulat, 68 lap. Ára 1 frt 30 kr., tagoknak 1 frt. A Csetrés-hegység geológiája és érczetelerei, a társulat megbízásából írta a Semsey-Inkey pályázaton Pjimes György, térképpel és 9 ábrával, 124 lap. Ára 1 frt 70 kr., tagoknak 1 frt 20 kr.

Hiabavaló gazdagság, regény, írta Ohnet György; fordította Fái J. Béla. Megjelent a Singer és Wolfner-féle «Egyetemes Regénytárban», melynek ez a regény 199—200-ik kötetét tölti be, s e két kötettel indul meg a vállalat XII-ik évfolyama. Minden kötet ára csinos vászonkötésben 50 kr.

Magyar írók élete és munkái. A magyar tudományos Akadémia megbízásából írta Szinnyei József, a műzeum hírlapkönyvtárának őre. Megjelent a 40-ik füzet (V. kötet 3. füzet), mely a Jakab és Jedlicska nevek közé eső 231 írónak életrajzát foglalja magában, többek közt a következőket: Jaklin Balázs, nyitrai püspök; Jaksics Gergely, ázsiai utazó; báró Jakussich György egri püspök; Jámhor (Hiador) Pál, költő, 19 Janesó, köztük gindófalvi Jancsó Pál, a legelső magyar komikus; 25 Jankovich, Jászay Pál, a m. tudom. akadémia rendes tagja, stb. Az eddig megjelent 40 füzetben 9093 írónak életrajza s munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkereskedő kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára 50 krajczár.

«Mintalpok iparosok és ipariskolák számára» ezimen Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter még mult évben indított a hazai irodalomban lézagot pótló vállalatot, melynek második évfolyamából most négy füzet jelent meg. A vállalat élén Saterényi József orsz. iparoktatási főigazgató áll, ki mellett mint szakszerkesztők a faiparra Gaul Károly, a fémiparra Edvi-Ilés Aladár, az agyag- és szövőiparra Györgyi Kálmán tanárok működnek.

A faipari füzet 7 szép magyar stílusú bútorrajzot nyújt, 5 nagy műhelyrajzzal. A vas- és fémipari füzet 10 lapon a magyar műlakatos ipar remekét mutatja be, lámpákat, csillárokat, kapukat, rúcsokat és konzolokat. Az agyagipari füzet színes kivitelű agyagipari tárgyakat mutat be, nevezetesen szép falburkolatot, izlése edény-készleteket, tányé-

rokat és díszítalat. A szövőipari füzet egy misemondó-ruha, egy remek kivitelű lambrequin, egy díszes pamlag-vánkos, egy abrosz és terítő, szép kiállítású színezett rajzát közli. A mű előzetési ára: 12 füzet egy évre 16 frt; 4—4 fa- vagy fémipari 6—6 frt; 2—2 frt anyag- vagy szövőipari 2—2 frt; egyes füzet ára 1 frt 50 kr. Kapható a szerkesztőségben: Wesselényi-utca 1-ső sz.

A magyar biztosítási törvényjavaslat az élet-biztosítás szempontjából, írta dr. Havass Rezső, ki az alkotandó biztosító törvény irányáról és rendelkezéseiről mondja el véleményét. A füzet külön lenyomat a «Közgazdasági Szemle» okt. füzetéből.

Az Athenaeum képes naptára az 1897-iki évre már 38-ik évfolyamában jelent meg, szokott bő szépirodalmi, ismeretterjesztő, a legközelebbi eseményekre vonatkozó tartalommal, számos képpel és terjedelmes országos czimattárral. Jónévű írók írta belé, s a naptár a gyakorlati közlemények mellett bőven szól az ezredéves ünnepélyekről, a kiállítás, a külföldi eseményeiről, legújabb idők hazai és külföldi szereplőiről. Ára 1 frt.

Jambó a czíme annak az 1897-iki kalendáriumnak, melyet a «Borsszem Jankó» kapacitásainak közreműködésével Mokány Berci szokott szerkeszteni. Mokány Berci mindig a hangulatok melege, s a milleniumi esztendőben Ós-Budavárban és fővárosszerte nyert hangulatait foglalta a «Jambó» czím alá. A kalendárium karikatura melléklete is «Ós-Budavár Mucán». A czimlap is a Jambó jól ismerkedés énekesét mutatja, a mint Mokány Bercinek éneki a híres nótát. Elmésség, élce olykor a vastagabb fajtaból is, bőven van a naptárban, aztán majd minden lapján karikatura, melyeket Faragó, Garai, Homieskó, Cserépy, Jeney, Mühlbeck, Lakos rajzoltak. Az Athenaeum adta ki s ára 1 frt.

Munkácsy «Ecco homo»-ja Bécsben. A mester nagy festményét, mely felévig és először Budapesten volt kiállítva, Bécsbe vitték, s az ottani műcsarnokban e hó 7-iken mutatták be. A bemutatásnál a művész nem volt jelen, mert gyöngékedik. A bécsi ítélet egészen megegyezik a budapestivel. Elsőrendű alkotásnak tartják, melyen a művész nagysága azonban nem oly megragadón nyilatkozik, mint előbbi művein.

Népszínház. Bokor József, a népszínház ügyes karmestere minden esztendőben szolgáltat egy-egy újdonságot színházának, operettet, vagy népszínművet. Nov. 6-án a «Mária bátyja» népszínmű került színre tőle, melylyel a Ruszt József ezer forintos pályadíjért versenyzett. Az ő darabja Gécz Károly «Gémes vírvirág» című népszínművével együtt vált ki a pályázaton, de a bírálók a közönség ítéletére bízták a végző döntést. A melyeknek nagyobb szíre lesz a tízedik előadás után, azé a díj. Bokor darabja elég gyakorlati kézzel szerkesztett; van benne falusi hangulat; falusi életkép, játszható szerep, néhány jó dal, két primadonnának is ad dolgozt. A moka több benne, mint a eszelemény. A eszelemény általában sovány, de hangulatban tartotta a közönséget, mely a zenekart vezénylő szerzőt többször kitapsolta.

Az Athenaeum képes naptára az 1897-iki évre már 38-ik évfolyamában jelent meg, szokott bő szépirodalmi, ismeretterjesztő, a legközelebbi eseményekre vonatkozó tartalommal, számos képpel és terjedelmes országos czimattárral. Jónévű írók írta belé, s a naptár a gyakorlati közlemények mellett bőven szól az ezredéves ünnepélyekről, a kiállítás, a külföldi eseményeiről, legújabb idők hazai és külföldi szereplőiről. Ára 1 frt.

Munkácsy «Ecco homo»-ja Bécsben. A mester nagy festményét, mely felévig és először Budapesten volt kiállítva, Bécsbe vitték, s az ottani műcsarnokban e hó 7-iken mutatták be. A bemutatásnál a művész nem volt jelen, mert gyöngékedik. A bécsi ítélet egészen megegyezik a budapestivel. Elsőrendű alkotásnak tartják, melyen a művész nagysága azonban nem oly megragadón nyilatkozik, mint előbbi művein.

Népszínház. Bokor József, a népszínház ügyes karmestere minden esztendőben szolgáltat egy-egy újdonságot színházának, operettet, vagy népszínművet. Nov. 6-án a «Mária bátyja» népszínmű került színre tőle, melylyel a Ruszt József ezer forintos pályadíjért versenyzett. Az ő darabja Gécz Károly «Gémes vírvirág» című népszínművével együtt vált ki a pályázaton, de a bírálók a közönség ítéletére bízták a végző döntést. A melyeknek nagyobb szíre lesz a tízedik előadás után, azé a díj. Bokor darabja elég gyakorlati kézzel szerkesztett; van benne falusi hangulat; falusi életkép, játszható szerep, néhány jó dal, két primadonnának is ad dolgozt. A moka több benne, mint a eszelemény. A eszelemény általában sovány, de hangulatban tartotta a közönséget, mely a zenekart vezénylő szerzőt többször kitapsolta.

Az Athenaeum képes naptára az 1897-iki évre már 38-ik évfolyamában jelent meg, szokott bő szépirodalmi, ismeretterjesztő, a legközelebbi eseményekre vonatkozó tartalommal, számos képpel és terjedelmes országos czimattárral. Jónévű írók írta belé, s a naptár a gyakorlati közlemények mellett bőven szól az ezredéves ünnepélyekről, a kiállítás, a külföldi eseményeiről, legújabb idők hazai és külföldi szereplőiről. Ára 1 frt.

Munkácsy «Ecco homo»-ja Bécsben. A mester nagy festményét, mely felévig és először Budapesten volt kiállítva, Bécsbe vitték, s az ottani műcsarnokban e hó 7-iken mutatták be. A bemutatásnál a művész nem volt jelen, mert gyöngékedik. A bécsi ítélet egészen megegyezik a budapestivel. Elsőrendű alkotásnak tartják, melyen a művész nagysága azonban nem oly megragadón nyilatkozik, mint előbbi művein.

Népszínház. Bokor József, a népszínház ügyes karmestere minden esztendőben szolgáltat egy-egy újdonságot színházának, operettet, vagy népszínművet. Nov. 6-án a «Mária bátyja» népszínmű került színre tőle, melylyel a Ruszt József ezer forintos pályadíjért versenyzett. Az ő darabja Gécz Károly «Gémes vírvirág» című népszínművével együtt vált ki a pályázaton, de a bírálók a közönség ítéletére bízták a végző döntést. A melyeknek nagyobb szíre lesz a tízedik előadás után, azé a díj. Bokor darabja elég gyakorlati kézzel szerkesztett; van benne falusi hangulat; falusi életkép, játszható szerep, néhány jó dal, két primadonnának is ad dolgozt. A moka több benne, mint a eszelemény. A eszelemény általában sovány, de hangulatban tartotta a közönséget, mely a zenekart vezénylő szerzőt többször kitapsolta.

Az Athenaeum képes naptára az 1897-iki évre már 38-ik évfolyamában jelent meg, szokott bő szépirodalmi, ismeretterjesztő, a legközelebbi eseményekre vonatkozó tartalommal, számos képpel és terjedelmes országos czimattárral. Jónévű írók írta belé, s a naptár a gyakorlati közlemények mellett bőven szól az ezredéves ünnepélyekről, a kiállítás, a külföldi eseményeiről, legújabb idők hazai és külföldi szereplőiről. Ára 1 frt.

Munkácsy «Ecco homo»-ja Bécsben. A mester nagy festményét, mely felévig és először Budapesten volt kiállítva, Bécsbe vitték, s az ottani műcsarnokban e hó 7-iken mutatták be. A bemutatásnál a művész nem volt jelen, mert gyöngékedik. A bécsi ítélet egészen megegyezik a budapestivel. Elsőrendű alkotásnak tartják, melyen a művész nagysága azonban nem oly megragadón nyilatkozik, mint előbbi művein.

Népszínház. Bokor József, a népszínház ügyes karmestere minden esztendőben szolgáltat egy-egy újdonságot színházának, operettet, vagy népszínművet. Nov. 6-án a «Mária bátyja» népszínmű került színre tőle, melylyel a Ruszt József ezer forintos pályadíjért versenyzett. Az ő darabja Gécz Károly «Gémes vírvirág» című népszínművével együtt vált ki a pályázaton, de a bírálók a közönség ítéletére bízták a végző döntést. A melyeknek nagyobb szíre lesz a tízedik előadás után, azé a díj. Bokor darabja elég gyakorlati kézzel szerkesztett; van benne falusi hangulat; falusi életkép, játszható szerep, néhány jó dal, két primadonnának is ad dolgozt. A moka több benne, mint a eszelemény. A eszelemény általában sovány, de hangulatban tartotta a közönséget, mely a zenekart vezénylő szerzőt többször kitapsolta.

Az Athenaeum képes naptára az 1897-iki évre már 38-ik évfolyamában jelent meg, szokott bő szépirodalmi, ismeretterjesztő, a legközelebbi eseményekre vonatkozó tartalommal, számos képpel és terjedelmes országos czimattárral. Jónévű írók írta belé, s a naptár a gyakorlati közlemények mellett bőven szól az ezredéves ünnepélyekről, a kiállítás, a külföldi eseményeiről, legújabb idők hazai és külföldi szereplőiről. Ára 1 frt.

Munkácsy «Ecco homo»-ja Bécsben. A mester nagy festményét, mely felévig és először Budapesten volt kiállítva, Bécsbe vitték, s az ottani műcsarnokban e hó 7-iken mutatták be. A bemutatásnál a művész nem volt jelen, mert gyöngékedik. A bécsi ítélet egészen megegyezik a budapestivel. Elsőrendű alkotásnak tartják, melyen a művész nagysága azonban nem oly megragadón nyilatkozik, mint előbbi művein.

Népszínház. Bokor József, a népszínház ügyes karmestere minden esztendőben szolgáltat egy-egy újdonságot színházának, operettet, vagy népszínművet. Nov. 6-án a «Mária bátyja» népszínmű került színre tőle, melylyel a Ruszt József ezer forintos pályadíjért versenyzett. Az ő darabja Gécz Károly «Gémes vírvirág» című népszínművével együtt vált ki a pályázaton, de a bírálók a közönség ítéletére bízták a végző döntést. A melyeknek nagyobb szíre lesz a tízedik előadás után, azé a díj. Bokor darabja elég gyakorlati kézzel szerkesztett; van benne falusi hangulat; falusi életkép, játszható szerep, néhány jó dal, két primadonnának is ad dolgozt. A moka több benne, mint a eszelemény. A eszelemény általában sovány, de hangulatban tartotta a közönséget, mely a zenekart vezénylő szerzőt többször kitapsolta.

Az Athenaeum képes naptára az 1897-iki évre már 38-ik évfolyamában jelent meg, szokott bő szépirodalmi, ismeretterjesztő, a legközelebbi eseményekre vonatkozó tartalommal, számos képpel és terjedelmes országos czimattárral. Jónévű írók írta belé, s a naptár a gyakorlati közlemények mellett bőven szól az ezredéves ünnepélyekről, a kiállítás, a külföldi eseményeiről, legújabb idők hazai és külföldi szereplőiről. Ára 1 frt.

Munkácsy «Ecco homo»-ja Bécsben. A mester nagy festményét, mely felévig és először Budapesten volt kiállítva, Bécsbe vitték, s az ottani műcsarnokban e hó 7-iken mutatták be. A bemutatásnál a művész nem volt jelen, mert gyöngékedik. A bécsi ítélet egészen megegyezik a budapestivel. Elsőrendű alkotásnak tartják, melyen a művész nagysága azonban nem oly megragadón nyilatkozik, mint előbbi művein.

Népszínház. Bokor József, a népszínház ügyes karmestere minden esztendőben szolgáltat egy-egy újdonságot színházának, operettet, vagy népszínművet. Nov. 6-án a «Mária bátyja» népszínmű került színre tőle, melylyel a Ruszt József ezer forintos pályadíjért versenyzett. Az ő darabja Gécz Károly «Gémes vírvirág» című népszínművével együtt vált ki a pályázaton, de a bírálók a közönség ítéletére bízták a végző döntést. A melyeknek nagyobb szíre lesz a tízedik előadás után, azé a díj. Bokor darabja elég gyakorlati kézzel szerkesztett; van benne falusi hangulat; falusi életkép, játszható szerep, néhány jó dal, két primadonnának is ad dolgozt. A moka több benne, mint a eszelemény. A eszelemény általában sovány, de hangulatban tartotta a közönséget, mely a zenekart vezénylő szerzőt többször kitapsolta.

Az Athenaeum képes naptára az 1897-iki évre már 38-ik évfolyamában jelent meg, szokott bő szépirodalmi, ismeretterjesztő, a legközelebbi eseményekre vonatkozó tartalommal, számos képpel és terjedelmes országos czimattárral. Jónévű írók írta belé, s a naptár a gyakorlati közlemények mellett bőven szól az ezredéves ünnepélyekről, a kiállítás, a külföldi eseményeiről, legújabb idők hazai és külföldi szereplőiről. Ára 1 frt.

A GERLACHFALVI CSÚCS ÉS A CSÚCSON ELHELYEZETT EZREDÉVI EMLÉKTÁBLA.

A népszínmű címe: «Mária bátyja», Halmos Gyuri falusi bírótól származik, a ki tisztességben és boldogan él nyelvezetével. Van neki egy eltévelyedett huga, Mária, s a bátyjának az a baja veze, hogy a szerencsétlen leány gyermekét mint a saját magáét adja dajkaságba. Van egy másik huga is, Erzsike, a kit egy gögös paraszt familia fia akarna feleségül venni, de épen az eljegyzéskor hozza a dajka azt a fatális kis gyermeket, minthogy ő férjhez akar menni; tehát fölhangja a dajkasággal. Bíró uramnak úgy szolgáltatta át mint apának, a ki nagylelkűségében el is vállalja az apaságot. Ez aztán feldúlja házat. Erzsikét ott hagyja a vőlegénye, neki a feleségével gyűl meg a baja, Mária pedig tehetetlenül sir. A második felvonásban Halmos ártatlansága ugyan kiderül már, de a darab tovább folyik, s most már Erzsike körül forognak a tarka jelenetek, többi közt egy eleven szüreti mulatság. Kormós Ferkó kovácslegény, a ki első felvonásban is intrikál, de Erzsikével boldogulni nem tud, pisztolyt szegez neki, de Pista (kit az előbbi felvonásból, mint vőlegényét ismerünk) épen jókor kapja hátra kezét, s így a golyó nem Erzsikét, hanem Máriát találja. A harmadik felvonásban a bíróné kapacitálja a gögös familiát, hadd legyen Erzsike a Pista felesége, s ez sikerül is. Nagy meglepetésre előjön a meglőtt Mária is, ki ekképen megszenvedvén, kérje is akad, s a darab általános boldogság közt véget ér. A darabban a falusi alakok éreket leg-többit; az előadást pedig Blaha Lujza (a nyelvét fékezni nem tudó bíróné) művésze emeli. Kury Klára (Erzsike) következik utána, mag a bíró másik huga, a szomorú Mária, Bártfai Mariska kezében épen olyan passzív marad, mint a szerző csinálta. Szirmai (Halmos), Vidor (Kormós Ferkó), Tollagi (Pista) kezében a többi szerep. A mellékszerepeket is jól játszzák.

Képzőművészeti pályázat. A hazai képzőművészet érdekeinek egyik pártfogója által alapított s jelenleg 2100—2100 forint képező két festőművészeti ösztöndíjra az orsz. képzőművészeti tanács, a közoktatásügyi miniszter megbízásából pályázatot hirdet. Pályázhatnak oly fiatal festőművészek, kik magyar állampolgárok s főleg az állat- és a tájfestésben kivánják igazolt képességüket tökéletesíteni. Kötelezettséget kell vállalniok arra, hogy tanulmányaikat a jelzett irányban Münchenben, vagy Düsseldorfban folytassák. Másutt — Páris kivételével — szintén felhasználhatják ugyan továbbképzésükre a nyert összeget, de csak kellőképp megokolt esetekben. Az ösztöndíj csak egy évre szól, de arra érdemes művész második s esetleg harmadik évre is elnyerheti. A folyamodványok december 31-ig az orsz. képzőművészeti tanácsnál nyújthatók be.

Közintézetek és egyletek. A magyar tud. akadém

színházat, még pedig Ó-Budán, már néhány nap mulva. Serly Lajos kapta meg az engedélyt erre, s a színház pár hete már épül és karácsonyra meg is nyílik. Neve «Kisfaludy-színház» lesz. Serly igazgató és Hosvay Hűgő művezető a vidék jobb erőt szerződtetik.

MI UJSÁG?

Az országgyűlés megnyitása. Az országgyűlés két háza, a főrendiház és a képviselőház nov. 25-én tartja első ülését, a melyen bejelentik a hivatalos értesítést, hogy a király mikor nyitja meg az országgyűlést trónbeszéddel. A király által való ünnepélyes megnyitása november 26-án fog megtörténni.

Ottó főherceg családijával együtt már elfoglalta új lakását Bécsben, az Angarten-palotában. A főherceg legidősebb fia, Károly főherceg mellé az utóbbi időben magyar nyelvű mestert fogadtak.

Az Orleans hercegi pár. A bécsi fényes mezező után Fülöp orleansi herceg és fiatal neje Mária Dorothea főhercegnő Alesuthra jöttek, hogy itt töltsék a mézes heteket. A herceg rokonsága is ugyanezkor Budapestre jött, és edes anyja: Izabella párisi grófnő leányával és a 12 éves montpensieri herceggel, kik vasárnap, nov. 8-ikán tettek látogatást Alesuthon, aztán Olaszországba utaztak. Amália portugáliai királyné, Fülöp herceg nővére is három napot töltött Budapesten. A fejedelmi család a Hungária fogadóban volt szállva. Amália királyné a három napot folyton a főváros nevezetességeinek megtekintésével töltötte el. Kalauza Szalay Imre miniszteri tanácsos, a nemzeti múzeum igazgatója volt. A királyné megnézte a királyi palotát, a Mátyás-templomot, a nemzeti múzeumot, a kiállítás történelmi csoportját, mely még e hó 8-ikán érintetlen volt. Az operaszínházban «Hunyadi László» előadását hallgatta meg, a népszínházban pedig vasárnap délután az «Ezer év» egyik részét, melyben a csárdás tánc annyira megtetszett neki, hogy azt a magyar zenével együtt jobban megismerendő, a «Hungária»-ban Munczy Lajos zene-kara, s a Somosi-féle mulató egy pár táncosnője által is bemutatatták magának. A városban minden nap hosszú sétakocsizásokat tett, s 9-ikén este utazott el.

Fülöp orleansi herceg és neje nov. 13-ikán Kis-Jenőre készültek, József főherceg uradalmába. Mária Dorothea hercegnősszonyt ez utazásában az a kívánság vezeti, hogy mielőtt férjével Angliába költözökdnék, még egyszer meglátogathassa az ágyai erdőben azt a helyet, hol öccsét, László főherceget végzetes szerencsétlensége érte. Hir szerint a hercegi pár öt napig marad Kis-Jenőn s az orleansi herceg részt vesz a Bánkuton rendezendő nagy vadászatban. A hercegi pár e hó második felében elutazik, először Brüsszelbe, hol a herceget hívei várják. A brüsszeli tartózkodás nyolcz napra van tervezve és úgy hírik, hogy a herceg onnan manifesztumot bocsát ki híveire, a melyben hivatalosan tudokra adja házasságát és barátait felszólítja, hogy hitvese iránt is ugyanazt az odaadó hűséget tanúsítsák, a mint vele szemben. Brüsszélből a fiatal pár Angliába utazik, rendez tartózkodása helyére.

József nádor emlékezete. Nov. 12-ikén volt száz éve, hogy József nádort az ország legfőbb méltóságára kinevezték. Fél századnál tovább viselte a nádori méltóságot, s ez időre esik a főváros nagy átalakulása az 1838-iki árvíz után. A nádornak úgy szólván szeméi előtt épült Pest, az egész Lipótváros; az ő sürgetésére rendezték a Városligetet, akkor épült a múzeum, a Ludovicium, a vakok országos intézete, számos egyéb közintézet. József nádor előtt már egy nagy főváros képe lebegett és sokszor kellett a hatóságokkal is szembe szállnia, hogy a jövőre való tekintettel rendezzék Pestet. Emléke hozzá is van fűzve a magyar fővároshoz.

Szilágyi Sándor kitüntetése. Szilágyi Sándor jeles történettudóunkat a bécsi császári Akadémia nemrég megválasztotta külföldi levelező tagjává és most küldte el neki a megválasztásáról szóló oklevelet. Szilágyi meleg hangú levélben köszönte meg az elismerést.

A londoni magyar ezredéves ünnepi bizottság, mely az angol fővárosban oly buzgón működött országos kiállításunk érdekében, okt. 28-án tartotta meg zárulását a Lord-Mayor hivatalos helyiségében a Mansion-Houseban. Dr. Duka Tivadar főlemlít-

vén, hogy ez idő szerint ő legidősebb magyar ember Angliában, a Lord-Mayor-nak a magyarok részéről köszönetet mondott hazánk iránti jó akaratu szolgálataiért. Megemlédett az is, hogy a Lord-Mayor előde is mily sokat tett a «londoni magyar egyesület» kezdeményezése folytán a «szegediekért». A Lord-Mayor erre meleg köszönetet mondott a bizottság elismeréséért, sajnálatát fejezvé ki, hogy a kiállítás és Budapestszemélyesen meg nem ismerhette, a miről pedig oly sok szépet hallott honfitársaitól.

Az új műfegytem. A tizenhárom évvel ezelőtt épült budapesti műfegytem nagyon szűk már céljaira, úgy, hogy az egyes szakosztályokat, öt különböző kibérelt házban kellett elhelyezni. Szükséges tehát új egyetemet építeni, s a közoktatásügyi miniszter föl is hívta a műfegytem tanácsát, hogy az általa szervezendő építési bizottságba három tagot válasszon. A miniszter az építéssz. intézkedő törvényjavaslatot a házösszeülésekor azonnal benyújtja. Az építési költségeit 600,000 forintra számítják. A szakörök legjobban szeretnék volna a műfegytemet a mostani helyén meghagyni s megfelelőleg kibővíteni, de ez oly anyagi áldozatot kíván, hogy le kell róla mondani, s új palotát építeni.

A kiállítási épületek fentartása. A kiállítás igazgatósága e hó 12-ikére tanácskozó bizottságot hívott hivott egybe annak a kérdésnek eldöntésére, hogy nem volna-e kívánatos a kiállítási épületek közül néhányat fentartani, s azokban helyezni el a gyűjteményeket, melyek már a kiállításról oly nagy mennyiségben és változatosságban maradtak meg. Így a kiállítási faluban néprajzi anyag, a mezőgazdasági és vasuti kiállításnak ismét nagyobb részét más anyag gyűlt össze. Fentartandók volna a történelmi csoport épületei a néprajzi dolgoknak, a közlekedési csarnok vasuti múzeumnak. A tanácskozássokra a miniszteriumok főbb tisztviselői, a városi közgyűlés tagjai voltak hivatalosak, s nagy részük a mellett nyilatkozott, hogy néhány épület ideiglenes fentartása kívánatos. A fentartási költségről az a miniszterium gondoskodik, melyhez az elhelyezett gyűjtemények szakszerűleg tartoznak.

Az általános választásoknak még egy utó-hulláma csapdosott e hó 12-ikén azokban a kerületekben, a hol pótválasztásnak kellett döntenie. A pótválasztásoktól remélték, hogy a néppárt vezére, gróf Zichy Nándor kerületet kap, és Kecskemét város alatti kerületében, a hol Nagy Mihály kormánypártival kellett megmérkőznie. De a reményt 58 szótöbbség, mely Nagy Mihályra esett, megkihúsította. A pótválasztásoknál öt néppárti esett szavazás alá, de egyik helyen sem győztek.

Egy régi jelestant emlékezete. Hajdu-Hadház közönsége márványoszlopot emeltet Földi János, a múlt század végén működött híres orvos, természettudós és író, Csokonai kortársa és barátja, a debreczeni kör kiváló tagja sirja fölé s egyuttal emléktáblával jelöli meg a házat, melyben a magyar irodalom érdemes uttorője élete utolsó éveit töltötte. A hadházak e hónapban akarják megtartani a Földi-ünnepélyt, a melynek rendezésére segítségül a debreczeni Csokonai-kört kérték föl. Meghívják a tud. akadémiát, a Kisfaludy-társaságot és a természettudományi társulatot. A Csokonai-kör küldöttségével képviselteti magát s részéről Géresi Kálmán alelnök, tankerületi főigazgató tart emlékbeszédet, dr. Benedek János titkár alkalmi ódát ír. A Földi lakóházára teendő emléktáblán epigramma is lesz, melyet Könyves Tóth Kálmán debreczeni ref. lelkes írt. Hadházán egyidejűleg felavatják az idén épült nagy központi iskolát is, a melynek építésénél felhasználta az iskola fölött emelkedő magas halmon állott románkori templom köveit is. 1847-ben, midőn szerény emlékekkel jelölték meg Földi János roskadozó sírját, az akadémia részéről Schedel (Toldi) Ferencz írt emlékbeszédet s az alkalmi költemény szerzője pedig Garai János volt.

Római gyarmat nyomai Pannonhalma környékén. Pannonhalma alatt, Kis-Ecs és Ravasz között, a Paczkáló nevű völgyben, dr. Récsény Viktor pannonhalmi főkönyvtárnok sikeres ásátat folytat. Eddig két római épületet ásott ki. A sziklaerőséggű épületek falai mentén futócsövek és a padolat alatt római módra berendezett fűtő szerkezet került napfényre. Az újabban feltárt épületnek egyik erősebb fala mellett római téglapalack között vízvezető csatorna vezet. Közélen úde forrás bugyog, a

mely a római telepnek bőven szolgálhatta a szükséges vizet. Edegytörödekkel mellett vasvezetők, lándzsa, sarló, kés s több efféle került elő. Sok vasalakk, bronzöntő műhelyekre engednek következni. Az egész terület telve téglatoronyokkal, melyek a tizedik római legio bélyegével vannak aláírva. Az éremleletek között Konstantin császár bronzpénzeire akadtak. Egy puskalövénnyre a dombon két római sirt ástak ki ép hamvvedrekkre. A leletek a pannonhalmi múzeumot gazdagítják. Az ásátást folytatják.

A magyar kir. államvasutak. Egyes napilapok azon közlésére nézve, hogy a magyar kir. államvasutak igazgatósága a budapesti alkalmazottak egy része számára a fő- és székváros környékén lévő községekben való lakhatásra kiadott engedélyeket jövőre nézve az illetők nagy megterheltségére megszüntette — illetékes helyről azon felvilágosítást vesszük, hogy az eddig, részben már évek előtt kiadott kinklakhatási engedélyek hatálya legközelebb megszüntetett ugyan, de ez tisztán ellenőrzési és nyilvántartási szempontból történt, mely célzának megfelelőleg az illetők az engedélyek hatályon kívül helyezésével egyidejűleg figyelmeztetve lettek, hogy a kik a kedvezményt továbbra is igénybe venni óhajtják — ez iránt haladéki közzétételre van szükség, hogy az új engedélyek kiadása kellő időben megtörténhessen.

A magyar kir. államvasutak szállítási irodája a Lipótvárosban. A magyar kir. államvasutak igazgatósága a Lipótvárosban (Arany János utca 19. szám alatt) szállítási irodát rendezett be, a hol gyors és teherdarabú szállítványok az összes állomásokra feladhatók. Ez iroda, előlég értesítés ellenében jutányos szabványárak mellett gondoskodik a küldemények háztól való elszállításáról is és közvetíti úgy a helybeli, mint az átmenő vámköteles küldemények elvámolását.

A magyar általános közszékhelyi részvénytársulat e hó 7-én Teloki Géza gróf elnöklésével rendkívüli közgyűlést tartott. Királdi Herce Zsigmond vezérigazgató bejelent, hogy az igazgatóság indítványt terjeszt magától a tatali közszékhelyi részvénytársulat részére. Az igazgatóság azt a javaslatot teszi a közgyűlésnek, hogy a szükséges töltet tizenkétezer darab, egyenkint száz forintba szóló részvény kibocsátása útján szerzi meg. A részvényesek hater darab részvényre olyan módon kapnak elővételi jogot, hogy minden tízezer régi részvény után három új részvény vehető át 110 frtos árfolyamon. A közgyűlés egyhangulag elfogadta az igazgatóság javaslatát.

A kiállítás folytatása. Páris és Lyon világhírű selyemkülönlegességei, melyeket az ezredévi országos kiállításon azoknak nemzeti jellege miatt nem lehetett kiállítani. Szendy, Hoffmann és Társa Budapest, Bécsi-utca 4. sz. alatti üzletében alkalmi eladásra kerülnek. A nagyközönségnek határozottan érdekelten áll e kiállítás alapos megtekintése. Az ott felhalmozott valódi francia selyemkémek kivételesen leszállított árakon kaphatók november 15-től december 31-ig. A Szendy, Hoffmann és Társa cég új üzleti hírneve jórt áll arról, hogy csak valódi, izléses és finom lyoni és párisi selyem, kelmék, nem pedig ugynevezett partie árakat vagy végeládatási cselokra összehalmozott kieseletűt ezikeket — mint ez más üzleteknél szokások — vásárolhasson ez alkalommal mindenki.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Szinyei MESSÉBERTALAN, kassai székesegyházi kanonok, abaúj-tornamegyei főesperes, Szt. Györgyről címzett szobráncai prépost, 61 éves korában. — WESSZELY KÁROLY, az erdélyi róm. kath. püspöki káptalan kanonokja, Berhádon. — Gróf széki TELLEKI GYÖRGY, f. hó 7-én, életének 70-ik évében, Várhegyen, hossz-szas szenvedés után. Sárospatakon, a családi sirboltban helyezték örök nyugalomra. — ORBAN JÓZSEF, tanár, ki 40 évet töltött a magyar tanügy szolgálatában, Debreczenben. A temetésen képviselve volt a sárospataki főiskola tanári kara és ifjúsága is. — ZILAHY SÁBAZS GYÖRGY, Debreczen város egyik ismert embere, régi honvéd huszárfőhadnagy, városi bizottsági tag és presbiter, sokáig a régi honvédek egyetlenek elnöke, 70 éves korában. — DUKAFALVI és KUCSINI DUKA RÓZSÁN, cs. és k. nyug. huszárezredes, életének 65-ik évében, Eperjesen. — BALOG FERENCZ, földbírtokos, megyei bizottsági tag, élete 77-ik évében, Boldván. — SIKES ISTVÁN, 63 éves korában, Budapest. — CSETESZEL NIKODÉM, díszgazdag ember, kit az erdélyi részek oláh lakta vidékein jól ismertek s havasi királynak szoktak nevezni, Csertésen, s Topánfalván nagy közönség részvétele mellett temették el. — MAJOROS ANTAL, szilvásfalusi plébános, Bécsben, hová gyógyulást keresni ment. — PATKÁRS FERDŐ, a híres cigányprímás családjának egyik tagja, ki több év előtt Párisba ment, ugyanoitt, 35 éves korában. — AJKAS KÁROLY dr., 1848—49-iki nemzetőr, királyi ügyész és Vas megye megyebizottsági tagja, 65 éves korában, Szombathelyen. — LAZY GÁBOR, cs. és kir. huszárhadnagy, 23 éves, Felső-Túrban. — DUSÁRDY JÓZSEF, Eger városa főjegyzője, megyebizottsági tag. — KONYOVITS JUSZTIN, földbírtokos, Zombor város állítandó.

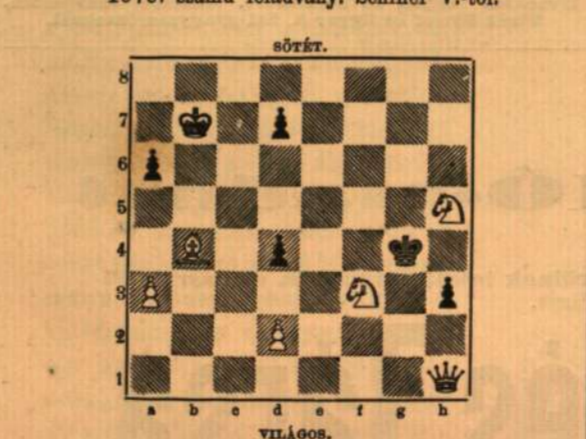
törvényhatósági bizottságának tagja, 61 éves. — LEGRÁDY GYULA, Legrády Károly nyomdantalajdonos és orsz. képvis. főné, életének 57-ik évében, Budapest. — KARÁTSY LÁSZLÓ, tekintélyes fővárosi polgár, háztulajdonos. — PORTER PÁL, 72 éves, Budapest. — GR. HOVOS RUDOLF, néhai Rudolf trónörökös egyik bizalmasa, nagyműveltségű főúr, a művészetek barátja, Bécsben. — KÖRMENT JÓZSEF, földbírtokos, Somogy megye törvényhatósági bizottsági tagja, 62 éves, Karádon. — BESCHONER MÁRK, a lévai születésű bécsi ércgyáros, ki Arany János budapesti szobrát is öntötte, 75 éves korában, Bécsben. — REISZDORFER JÁNOS, Nyiregyháza volt főjegyzője, ki a közügyek terén maradóid érdemeket szerzett, a negyvenes éveiben Kossuth hírlapja mellett segédszerkesztő volt, s kinek temetését msza Nyiregyháza városa rendezte érdemei elismeréséül. — MATYER KÁROLY, honvédszázados, Kasán, 46 éves. — JÓZSA OSZKÁR, volt rendőrtisztviselő, 3 év óta árvászeki elnök, 51 éves korában, Budapest. — BALOG FERENCZ, földbírtokos, megyei bizottsági tag, 77 éves, Boldván. — BELLAN MIHÁLY, földbírtokos, 63 éves korában, Újvidéken. — DEZSI BALINT, nagy kiterjedésű család tisztelt agastyána, 87 éves korában, Kézdí-Vásárhelyen. — SONGER JAKAB, tekintélyes fakereskedő, a ki 20,000 frtot hagyott jótékony célokra, Eszéken. — BASCH ADOLF, csantavéri földbírtokos, 77 éves korában. — KRATZL MIHÁLY, nyug. törvényszéki jegyző, 74 éves korában, Baján. — SVOBODA MÁTYÁS, m. kir. fölmérési felügyelő, 60 éves, Nagy-Váradon. — SZARBA FERENCZ, ref. tanító, élte legszebb korszakán, Karlsbadban, hova néhány hét előtt ment Miskolcraól gyógyulást keresni. SZEMMELVEISZ MIHÁLY, 73 éves, Zirczen.

Öz. KRAY báróné, szül. Wenckheim Mária báróné, jótékonyágáról ismert főúri hölgy, 86 éves korában, Budapest. Ugyazólván az összes kath. magyar mágnás családok gyászolják. Férjhezmenete után Topolyára költözött. A szerbek 1848-ban Topolyát s a Kray-kastélyt felédták s Wenckheim Mária grófnő férjét, Kray bárót magokkal hurcolták és kegyetlenségeikre a báró bele is halt. Férje halála után Pozsonyba, majd Nádasd-Ladányba, innen Budapestre költözött s itt élte le öreg napjait. A jótékonyág mellett az irodalmat, művészetet is melegen pártolta. A topolyai családi sirboltba vitték örök nyugalomra.

Öz. Keckeméti PETHES MIKLÓSNÉ, szül. Kamocsay Ágnes, 53 éves korában, Kunfélegyházán. — Dr. KUN PÁL, szül. Meyer Gizella, 35 éves, Gyulán. — CRAUZE ISTVÁNNÉ, szül. Kovács Irén, 32 éves korában, Nyitrán. — PÁVAI VALNYA IGANCSKÉ, szül. Horváth Zsuzsanna, 67 éves korában, K-Martonfalván, s nagy kiterjedésű család és rokonság gyászolja. — ÖZ. MARTONFALYI SÁNDORNÉ, szül. Stern Karolina, 69 éves, a pestmegyei Harasztiban. — Dr. LEMBERGER HENRIKÉ, a bajai izr. négyzet társelnöke, Baján. — KENDERESSY ÁRPÁDNÉ, szül. Bágya Gizella, 41 éves korában, Déván. — THIERY IRMA, Thierry Károly, temesvári városi képviselő leánya, 17-ik évében, Temesvárott. — MARY ENDRENNÉ, szül. Balogh Mária, 45 éves, Budapest.

SAKKJÁTÉK.

1979. számú feladvány. Schiffer V. töl.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1968. számú feladvány megfejtése Ernst J. töl.

Table with chess solutions for 1968 and 1979, including moves like 1. Kc3-h4, 2. Vb3-f3, 3. f4-e5, 4. H v. F mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Csomonyán: Németh Péter. — A pesti sakk-kör. Hibaigazítás: Az 1971. sz. feladványban f3-ra sötét gyalog állítandó.

Szerkesztői mondanivalók.

Borsodi emlék. Őszi lomb. Deczembeben. Figyelemre méltók; úgy látszik, valódi költői lélek megnyilatkozásai. Rántják meg a kltlőben szép versek értékét.

Az a pizci kis sirhalom. Elbeszélés. Nagyon érzelgős dolog, a mit nagyon nehéz volna úgy megírni, hogy élvezhető is legyen.

A magyar és a két szarv. Elbeszélés. Úgyes van megírva, azonban meséjének meglehetősen sikamlós volta miatt nem közölhetjük.

Ima. Levél. Elég csinosak, de anyyi elfogadott és sikerültebb költemény várja a közlést, hogy nem kerít-hetünk ezekre sort.

Nem az én halálomtól félek. Mezei virág. Az előbbi figyelemreméltó volna, ha szerző a nyílválasztás és a verselésébe jobban értene. Már az első sor is hiáb nyelvtanilag. Azt akarná mondani, hogy nem a haláltól fél; de a hogy mondja, az olyaformát tesz, hogy nem a saját, hanem valaki más halálától fél.

Nem közölhetők: Úton. Lapunk irodalmi mértékét nem üti meg. — Dávi Sára. A balladai hang elég jól el van találva, egy pár erőteljes sor is akad benne, mint a minő pl. az utolsó versszak 3. és 4. sora; de a cselekvény vajmi sovány, még a Sára lelkesen végbemenő cselekmény is. — Sámson gróf s az apród. Színtelen ballada akarna lenni, de még kevesebbet ér; alakjai cézrnan rángatóztak bábok; elbeszélésében sem erő, sem közvetlenség. — Útlók. Sem a tárgy felfogása, sem a kidolgozás nem árul el legkisebb tehetséget. Alakítását persze szó sincs. — Ifjuság. Nehány sánta lábat leszámítva, a mérték eléggé pattog; de igazi költsézet nincs e versben; legföllebb a végén lebegek át egy kis hangulat. — Sirba vágyom. Őz van. Egyik sem emelkedik túl a közpszerűsége. — Haldoklás. Bajos annak verset írni, ki a nyelvet helyesen használni se tudja. — Katalin. Milyen az a másodj. Egy leánya emlékkönyvébe. Több bennik az okcsokás, mint a költsézet, s a verselés sem mondható sikerültnek. — Mi a haza? A hazaszeretet. Van mindkétbőben egy kis epigrammai fordulat, csak az a baj, hogy erőltetett.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 44-ik számában közölt képtalány megfejtése: Sorsát senki el nem kerülheti.

Table with 3 columns: Nap, Kath. prot. naptár, Görög keleti naptár. Rows include dates from 15 Vasárnap to 21 Szombat.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Hamisított fekete selyem. Egessünk el egy kis mintát a venni szándékolt selyemből és a hamisítás rőtön kiderül: Mert míg a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödrökdik és csakhamar kiszálik, maga után csak egy barna hamut hagyván; addig a hamisított selyem (mely zairos színt — szalonnás — lesz és könnyen török) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telített tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, mely valódi selyem módjára soha össze nem pödrökdik, csak meggördül. Ha a valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisítotté nem. — Henneberg G. (cs. kir. ndvári szülött) selyemgyára Zürichben, házhoz szállítva, póstáber és vámtmentesen szivesen küld bárcinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végzetben levél valódi selyemszövetekből. — Svájczba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6574

„EGYETÉRTÉS” POLITIKAI NAPILAP.

Csávoszky Lajos, 1896. XXX. évfolyam. Kossuth Ferencz, főszerkesztő, főszerkesztés.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olesó eszközével, hogy magának egyszerű, tömegesen csakhamar újra elszáradó, új előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő színvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi jó hírnevét mint hazánk legelső rangu napilapja állandóan fenntartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetői kapcsolai állandóan magához, hanem közönségét új hódítóik által évről-évre maradván meg is erősítse.

Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalán majdnem annyi betűt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalán s így az Egyetértés egy rendszer 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalán jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alkalmi számban 36—50 oldalnyi terjedelmű, de az egész lap illy nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindemről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a milyeket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításait e nemben a legközelebbiekben, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely a tudósításokat minden pártszínezetű olvasó előtt is élve és zenesé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcsa- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint eredeti, részint a modern világradalom remekéből válogatva elsőrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt között regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendszer regény-kötetre rögnek. Illy 40—50 kötet regény bolti ára legalább egyezmannyi forint. Ha most meg tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkori közéletünk kitűnősségei és elő-rangú publikisták által írott vesztáradókat és egyéb politikai közleményeit, bő hírvonatát, eredeti táviratát az ország és a világ minden részében levő saját levelezőtől, továbbá a vasárnaponként megjelenő s egy-egy szaklapot pótló «Irodalom», «Tanügy» és «Mezőgazdaság» című országos hírvonatokat s végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipar és mezőgazdasági rovatát és megbízható közéleti tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen orgánusa, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes. Mindezen előnyök dacára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltettebb: 6928

Table with 2 columns: Egész évre, Fél évre, Negyed évre, Egy óra. Prices listed in frt and k.

Előfizetések legelőszörűben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapest, papnövelde-utca 8. intézendők.

A főváros legszebb látványossága. A Magyarok Bejövetele. Városligetben. Andrássy-ut végén. Csak még rövid ideig látható reggel 9-től este 4 óráig, az esti órákban villany-világításnál.

Belpö-dj 50 Krajczár. 6553

1896. NOV. 239. sz. 1896. NOV.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti GYULAI PÁL. TARTALOM: A mahdi országából. — Goldziher Ignácztól. Fraknoi püspök műve a magyar királyi kegyári jogról. (II.) — Forster Gyulától. A görög gondolkodás kezdetei. — Sebestyén Károlytól. A férfiak forradalma. (IV.) Regény. Besant Walter után, angolból. — Hegedüs Páltól. Költemények: Eji dal. — Kozma Andortól. — Változás. Heine után, németből. — Szentaghy Páltól. Say a socialismus ellen. — Joób Lajostól. Margó Tivadar. — Sz. A. Ertesítő: Ferenczi Z.: Petőfi életrajza. — g. — Tóth B.: Mendemondák. — s. — Makai E.: — Zsidó költők. — Énekek éneke. — Margit. — k. — Patzner J.: Id. Ormós Zeigmond emlékezete. Knut Hamsun: Neue Erde. Pan. — ly. — Uj magyar könyvek.

Megjelen évenként 12-szer, 10 ívnyi havai füzetekben. Előfizetési ára bérmentes külfölddel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapestben.

